



Teologická
fakulta
Faculty
of Theology

Jihočeská univerzita
v Českých Budějovicích
University of South Bohemia
in České Budějovice

Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích

Teologická fakulta

Bakalářská práce

Připravenost českokrumlovských policistů na řešení domácího násilí

Autor práce: Ondřej Kučera

Vedoucí práce: Mgr. Veronika Zvánovcová Ph.D.

Studijní program: Sociální a charitativní práce (KS)

2022

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem autorem této kvalifikační práce a že jsem ji vypracoval pouze s použitím pramenů a literatury uvedených v seznamu použitých zdrojů.

20. března 2022

.....

Ondřej Kučera

Poděkování

Děkuji mé vedoucí bakalářské práce Mgr. Veronice Zvánovcové Ph.D. za její ochotu, cenné rady a náměty, které mi byly přínosem i inspirací. Dále bych rád poděkoval metodikovi profesního vzdělávání Policie České republiky pplk. Mgr. Ing. Bc. Vladimírovi Borskému, MBA, LL.M., za jeho konzultace, cenné informace z policejního prostředí a oblasti domácího násilí. Opomenout nemohu ani RSDr. Jána Mišoviče CSc., kterému tímto děkuji za hodnotné připomínky k mému výzkumnému šetření. Závěrem děkuji své manželce Michaelae Kučerové, dceři Magdaléně Kučerové a rodině za podporu, trpělivost a toleranci, kterou mi poskytovali nejen při psaní této kvalifikační práce.

Obsah

Úvod	6
1 CHARAKTERISTIKA DOMÁCÍHO NÁSILÍ	8
1.1 Definování domácího násilí	8
1.2 Znaký domácího násilí	8
1.3 Formy domácího násilí.....	8
1.4 Cyklus domácího násilí	9
1.5 Mýty o domácím násilí	9
1.6 Typy a rysy aktérů domácího násilí	10
1.6.1 Násilné osoby	10
1.6.2 Ohrožené osoby	11
1.7 Dopady domácího násilí na život zúčastněných osob.....	12
2 POMOC OBĚTEM DOMÁCÍHO NÁSILÍ	14
2.1 Možnosti institucionální podpory	14
2.2 Právní rámec	14
3 PČR A DOMÁCÍ NÁSILÍ	16
3.1 Vykázání a jeho podstata	16
3.1.1 Práva a povinnosti spojená s vykázáním	17
3.2 Nástroje PČR k řešení domácího násilí.....	18
3.2.1 Instrukční karty.....	18
3.2.2 SARA DN.....	19
3.2.3 Výjezdové desky	19
4 PŘÍPRAVA POLICISTŮ NA DOMÁCÍ NÁSILÍ	20
4.1 Vzdělávání v oblasti domácího násilí	20
4.2 Návazná školení policistů na domácí násilí	21
4.3 Cíl práce, výzkumné otázky	21
4.4 Výzkumný vzorek	22
4.4.1 Profil výzkumného vzorku	22
4.4.2 Vstupní data aktérů.....	23
4.5 Metoda analýzy dat	24
4.6 Otevřené kódování	24
5 DISKUSE.....	34
Závěr	36

Seznam použitých zdrojů.....	38
Seznam použitých zkratk	41
Seznam příloh	41
Příloha I.	42
Osnova polostrukturovaného rozhovoru	42
Příloha II.	43
Přepis rozhovorů s aktéry	43
Příloha III.	53
Pokyn policejního prezidenta č. 181/2020	53
Příloha IV.....	63
Praktická doporučení pro výjezd k případům domácího násilí.....	63
Příloha V.....	65
Postup při vykazání dle § 44 a násl. zák. č. 273/2008 Sb.	65
Příloha VI.....	66
SARA DN	66
ABSTRAKT	67
ABSTRACT	68

Úvod

Téma mé bakalářské práce „Připravenost českokrumlovských policistů na řešení domácího násilí“ jsem si vybral záměrně z pracovních i osobních důvodů. Pracuji v přímém výkonu u Policie ČR na Obvodním oddělení v Kaplici a o domácí násilí se posledních pár let aktivně zajímám. Mapováním tohoto fenoménu jsem dospěl k závěru, že s rostoucí agresivitou ve společnosti vzrůstá i tato latentní forma násilí, jež se odehrává mezi blízkými osobami v prostředí zavřených domácností. Právě svou skrytostí a absencí dohledu veřejných institucí je domácí násilí velmi nebezpečným sociálně patologickým jevem, který má negativní a často fatální dopad na sociální fungování oběti a její životní situaci. Dle mého názoru je právě Policie ČR mnohdy tou prvotní institucí, na kterou se oběti domácího násilí, ať už přímo či prostřednictvím příbuzných, kamarádů a sousedů, obracejí s žádostí o pomoc. Ne vždy se ale setkávají s podporou a porozuměním. Nejedna oběť domácího násilí, se kterou jsem měl možnost hovořit, projevila dokonce lítost nad svým rozhodnutím obrátit se na Policii ČR, neboť se neadekvátním zásahem a přístupem policistů její situace na několik měsíců až let dokonce zhoršila. Doslova začala věřit, že je v tom sama a není pro ni žádného východiska. Jsem přesvědčen, že na tyto nevábné zkušenosti s Policií ČR nemohou mít vliv pouze osobnostní předpoklady a aktuální rozpoložení zakročujících policistů. Přirozeně vyvstala otázka, zda nestandardní činnost policistů nemůže souviset s nedostatečnou edukací. Z tohoto důvodu jsem se rozhodl komplexně zanalyzovat činnost Policie ČR v problematice domácího násilí a zmapovat aktuální vzdělávání příslušníků policie v dané oblasti.

Cílem mé bakalářské práce je tedy zjistit připravenost policistů Územního odboru Český Krumlov na řešení domácího násilí, a to pomocí rešerše veřejně dostupné odborné literatury, aktuálních zákonů, interních předpisů a metodických pomůcek Policie ČR. Připraveností policistů se pro účely práce rozumí zejména znalost pojmů a policejních metodik v oblasti domácího násilí, institutu vykazání a vnitřních pomůcek policie. Dále dostupnost a frekvence školení posilující odbornost a suverénnost policistů při výjezdech na domácí násilí. Lokální úroveň Českokrumlovska jsem zvolil záměrně s ohledem na mé služební zařazení u Policie ČR.

K naplnění cíle a dosažení ucelené struktury práce bylo nezbytné teoreticky vymezit fenomén domácího násilí. Dále objasnit činnost, ústřední normy a metodiky Policie ČR v oblasti domácího násilí a tyto skutečnosti ověřit, porovnat s výsledky kvalitativního výzkumného šetření, které proběhlo na poli českokrumlovské policie. Ze zmíněných důvodů se první kapitola věnuje charakteristice domácího násilí, která zohledňuje definici, znaky, formy, cyklus, nejčastější mýty, příznačné rysy aktérů domácího násilí a dopady domácího násilí na životní situaci oběti. Důležitost pro výběr vhodné intervence hraje bezpochyby znalost možností pomoci a právního rámce. Tomuto se věnuje druhá kapitola. Třetí kapitola předkládá přehled činnosti Policie ČR v oblasti domácího násilí, tedy především institut vykazání. Ve třetí kapitole jsou taktéž popsány pomůcky, kterými Policie ČR při vyhodnocování a řešení událostí, nesoucí znaky domácího násilí, disponuje. S ohledem na specifičnost zjišťovaných informací byly údaje z této oblasti čerpány i z interních, neveřejných dokumentů Policie ČR, které tvoří přílohu práce. Na zjištěné poznatky navazuje čtvrtá kapitola zabývající se samotnou přípravou

a vzděláváním policistů v oblasti domácího násilí. Dále čtvrtá kapitola obsahuje výzkumné šetření hledající odpověď na dvě výzkumné otázky: *Jaká je úroveň teoretických znalostí policistů Územního odboru Český Krumlov v oblasti domácího násilí? Jak policisté Územního odboru Český Krumlov vnímají podporu Policie ČR jako instituce u problematiky domácího násilí?*

Pro zmíněný výzkum byla zvolena metoda rozhovoru s technikou polostrukturovaného rozhovoru, přičemž výzkumný vzorek byl vybrán technikou prostého záměrného výběru. Výzkumu se zúčastnilo celkem šest aktérů z řad policistů služebně zařazených na obvodních odděleních, jež spadají pod Územní odbor Český Krumlov. Získaná data z rozhovorů byla analyzována formou otevřeného kódování, na základě kterého vzniklo pět kategorií. U těchto kategorií došlo k vymezení vlastností a dimenzí. Korelaci výzkumných poznatků a teoretických pohledů na zkoumanou oblast se věnuje diskuse, jež byla do práce zařazena pod kapitolou číslo pět.

Mezi podstatné zdroje, o které se práce opírá, nepochybně patří kniha Patricie Střílkové a Marka Frystáka (Vykázání jako prostředek ochrany před domácím násilím), publikace Ludmily Čírtkové (Domácí násilí: nebezpečné rodinné vztahy ve 21. století; Moderní psychologie pro právníky: [domácí násilí, stalking, predikce násilí]; Viktimologie pro forenzní praxi) a nepublikované interní dokumenty Policie ČR (Pokyn policejního prezidenta č. 181/2020, o postupu při řešení incidentů se znaky domácího násilí, Praktická doporučení pro výjezd k případům domácího násilí, SARA DN: Pomůcka pro policisty při hodnocení a řízení rizika domácího násilí).

1 CHARAKTERISTIKA DOMÁCÍHO NÁSILÍ

1.1 Definování domácího násilí

Domácí násilí je specifické neveřejné násilí, které se děje opakovaně a dlouhodobě mezi osobami, jež spolu sdílejí společnou domácnost, přičemž rozdělení rolí je u těchto osob neměnné a páchané formy násilí jako: fyzické napadání, slovní výhrůžky, vulgární chování, emocionální a psychické deptání apod., má stupňující tendenci, jehož cílem je uplatnit co největší kontrolu a moc nad obětí (srov. ŠEVČÍK a ŠTĚPÁNKOVÁ 2011: 21–25). Jde o různé formy počínání v libovolném vztahu, které ovlivňuje blízkou osobu ve snaze zcela získat a ovládnout její život (srov. *What Is Domestic Abuse?* [online]). U domácího násilí se jedná o opakující se jednání nebo vyhrožování tímto jednáním, kvůli kterému nastává nebo hrozí nebezpečný útok proti zdraví, svobodě, lidské důstojnosti nebo životu, mezi osobami s jednoznačně identifikovatelnými rolemi ohrožené a násilné osoby, které jsou anebo byly spolu v intimním, rodinném a obdobném poměru a sdílí společně obývaný dům nebo byt (srov. STRÍLKOVÁ a FRYSTÁK 2009: 13).

1.2 Znaky domácího násilí

„Charakteristickým rysem domácího násilí je jeho opakování, dlouhodobost, stupňování a téměř každodenní přítomnost.“ (MATOUŠEK, KODYMOVÁ a KOLÁČKOVÁ, ed. 2010: 227)

Domácí násilí se tedy vyznačuje svými typickými znaky, mezi které patří: *opakování a dlouhodobost*, neboť z jednoho incidentu lze jen těžko vyvodit závěr, že jde o domácí násilí, i když může být jeho počátkem; *stupňování násilí*, kdy útoky eskalují od ponižování po fyzické napadání až vážné ataky ohrožující zdraví a život oběti; *jasně dané role* ohrožené a násilné osoby, které se v průběhu útoků nemění; *utajenost*, tedy že k násilí dochází neveřejně, v soukromí bytu, domu (srov. *Domácí násilí: Nebud'me slepí k domácímu násilí!* [online]).

1.3 Formy domácího násilí

Veškeré formy domácího násilí se vyznačují společným cílem, kterým je získání moci a absolutní kontroly nad obětí. Mezi základní formy můžeme zařadit *fyzické násilí*, které se řadí mezi nejzávažnější a většinou zanechává viditelné stopy na těle oběti. Jedná se např. o bití, kopání, kousání, tahání za vlasy apod. *Psychické a emocionální násilí*, které má za cíl vyvolat duševní trápení a je komplikovanější jej odhalit. Mezi psychické násilí řadíme neverbální projevy, jako je cílené ničení věcí oběti, a verbální projevy, jež spočívají ve slovních urážkách, ponižování, obviňování, vyhrožování, zakazování atd. Další častou formou je *ekonomické násilí*, které má za následek zbavení oběti finanční nezávislosti, tedy např. zabavování peněz, platební karty, důsledná kontrola výdajů. Jednání, které spočívá v zakazování kontaktů s rodinou, přáteli, zneužívání dětí a jiných osob jako nátlakového prostředku je formou *sociálního násilí*. Vyskytuje se i *sexuální násilí*, které spočívá v jakékoli nedobrovolné sexuální činnosti, v krajnosti až znásilnění.

Po ukončení společného soužití často dochází k dalšímu násilí, označovanému jako nebezpečné pronásledování, pro které je typický intenzivní nevyžádaný kontakt oběti ze strany původce násilí, a to různou formou: SMS zprávy, osobní vyhledávání, sledování, zasílání darů (srov. ŠEVČÍK a ŠTĚPÁNKOVÁ 2011: 47–52).

K již zmíněným formám můžeme přiřadit ještě *latentní násilí*, jehož podstatou je pouhá obava oběti z možnosti dalšího násilného jednání pramenící ze zkušeností s minulými násilnými atakami. Jako příklad uvádíme úpornou snahu oběti dělat veškeré činnosti tak, aby vyhověla původci násilí a nezavdala mu žádnou, byť i malichernou, příčinu ke spouštění dalšího útoku (srov. STOČESOVÁ a ČÁP 2020: 34–35).

1.4 Cyklus domácího násilí

Násilí se objevuje v etapách, jež se pravidelně opakují. Tato období jsou označována jako *kruh nebo spirála domácího násilí*. Jedná se o tři stádia, přičemž první fází je *zvyšování napětí*. V této fázi se zvyšuje tlak mezi původcem násilí a obětí, která se snaží chovat, jak nejlépe dokáže, aby se vyvarovala konfliktu. Naopak původce násilí je v této fázi podrážděný a jeho jednání vede k nevyhnutelnému incidentu. *Samotný útok či týrání* je druhá fáze cyklu domácího násilí, v rámci kterého není násilná osoba schopná zcela kontrolovat své jednání a prožívané napětí, které vede k násilným atakům vůči oběti. Oběť se cítí bezbranná a má strach. Třetí fáze se nazývá *usmíření* nebo též *stadium klidu*. V této fázi se násilná osoba snaží omluvit, slibuje, projevuje stud, náklonnost a lásku vůči oběti. Vše s cílem oběť přesvědčit o tom, že není tak špatná. To v oběti vyvolává pocit, respektive naději na urovnání vztahu a změnu chování agresora. Tyto tři fáze se stále opakují s tím rozdílem, že se mění četnost útoků, jež jsou stále častější. Postupem času se fáze napětí a klidu zkracuje a někdy se může fáze klidu zcela vytratit (srov. *Fáze domácího násilí* [online]).

1.5 Mýty o domácím násilí

Stejně jako jiné případy je i domácí násilí spojeno s několika chybnými a stále zažitými představami. Největším mýtem je, že *domácí násilí je soukromá věc*. I když vztah či společné soužití je soukromým rozhodnutím, nemůžeme násilí ve vztazích přehlížet. I v soukromí má každý právo na ochranu svého života, zdraví a lidské důstojnosti. Další rozšířený mýtus je spojen se *sociálně slabými rodinami*. Opak je však pravdou. Domácí násilí prostupuje napříč společenskými vrstvami. *Černobílé vnímání aktérů* zase pracuje s mylnou představou o výlučně negativních až odpudivých vlastnostech pachatele a čistou, počestnou obětí. Násilná osoba se však na veřejnosti může projevovat zcela opačným způsobem, stejně jako oběť domácího násilí. *Osudovost domácího násilí* je mýtem, který předpokládá, že osoba, která vyrostla v násilí, se ho bude dopouštět i ve svých budoucích vztazích. U těchto osob je sice určitá predispozice, avšak domácí násilí postihuje kohokoli, i jedince, jež vyrůstali v harmonických rodinách. *Typický pachatel a typická oběť* je mýtus, podle kterého je násilník psychicky narušená osobnost s agresivními projevy a oběť nečinná, odevzdaná, která si vše nechá líbit. *Vina a provokace ze strany oběti* hledá příčinu, odůvodnění násilí. Provokace je častou obhajobou samotného násilníka, kterému však k projevům násilí stačí pouhá maličkost, kterou oběť často nemá ani možnost ovlivnit. *Za domácí násilí může alkohol* je spíše

výmlovou než konstatováním spouštěče násilného chování. Alkohol ani drogy nejsou skutečným zdrojem násilí. Závislosti mohou domácí násilí bezesporu komplikovat, ale většinou neodpovídají na skutečný důvod, proč k násilí ve vztazích dochází (srov. ČÍRTKOVÁ a VITOUŠOVÁ 2007: 43–45).

Domácího násilí se dopouštějí muži na ženách často zaznívá v odborné i laické veřejnosti. V určitém slova smyslu se není čemu divit, neboť podle různých statistik jsou ženy častěji zastoupeny v rolích obětí. I když není možné vyvrátit fakt, že oběťmi domácího násilí jsou a bývají i muži, tato představa stále převládá a je řazena mezi jeden z mýtů o domácím násilí (srov. ČÍRTKOVÁ 2020: 14).

Pokud by byla oběť ve skutečném nebezpečí, odešla by, pokud tak neučinila, nemůže to být tak zlé, je další mýtus. K odchodu často nedochází z mnohých důvodů: obava ze zhoršení situace, finanční závislost na násilníkovi, izolace oběti apod. (srov. *Family Violence Myths & Facts* [online]).

1.6 Typy a rysy aktérů domácího násilí

1.6.1 Násilné osoby

K posouzení násilné osoby v praxi je hojně využíváno docela pochopitelné členění na čtyři typy násilníků, které sice nemá empirický základ, avšak pro praktiky řešící domácí násilí je užitečné a srozumitelné. Prvním typem je *osoba dvojí tváře bez výrazných rysů psychopatologie*, která se násilně projevuje pouze privátně vůči blízké osobě. Druhým je *obecně násilná osoba*, která se projevuje agresivně i mimo soukromí a rodinu. Třetím je *násilník s převládajícími problémy se závislostmi*, jež mohou být různé. Čtvrtým typem je *násilník s psychickým zatížením*, který projevuje zřetelné známky poruch osobnosti. Všechny teorie se shodují na faktu, že pokud násilná osoba nepřijme odpovědnost za své jednání a nemá dostatečnou motivaci ke změně svého chování ve vztahu k oběti, není valná šance na ukončení násilného chování v intimních vztazích (srov. ČÍRTKOVÁ 2008: 39–40).

Mezi časté rysy, jež poukazují na rizikovost partnera patří: *enormní naléhání* spočívající v nátlaku a manipulaci ve snaze protějšek přesvědčit ke vztahu, svatbě, založení rodiny; *značná převaha ve vztahu*, jež se projevuje až sobeckým rozhodováním o věcech týkajících se partnera (zájmy, styky, vizáž); *opovržlivý vztah k ženám*, které nevnímá jako rovnocenné osoby; *narcistické vnímání vlastní osoby*, u čehož je typická zahleděnost a vyzdvihování vlastního individua jako nejlepšího a výjimečného; *extrémní vztahy k vlastním rodičům* projevující se bezmeznou láskou a závislostí nebo naopak nenávistí a opovržením; *nadměrná kontrola*, u které je typické neustálé mapování partnera, jeho pohybu, vztahů, současnosti, minulosti, názorů; *postupná izolace od sociálních kontaktů* spočívající v zakazování jakéhokoli styku s blízkými a přáteli se snahou tyto osoby zdiskreditovat a dehonestovat. Vyjma těchto signálů je možné u osob majících sklon k domácímu násilí sledovat další rizikové faktory, mezi které patří: přílišné požívání alkoholu, drogová závislost nebo experimentování s drogami, nevalná pověst, rizikové a nezodpovědné chování, oceňování síly a moci, abnormální chování, manipulativní chování, zkušenosti s domácím násilím z dětství, nezaměstnanost (srov. BEDNÁŘOVÁ 2009: 22–26).

1.6.2 Ohrožené osoby

„Když žábu hodíte do hrnce s vařící se vodou, vyskočí, ale dáte-li ji do vlažné vody a pomalu ohříváte, nepozná, kdy už jde o život. Uvaří se.“ Ludmila Čírtková (Kolektiv autorů 2016: 52)

V první fázi je třeba obětí rozlišit podle viktimizace, tedy zda k domácímu násilí dochází a došlo. Podle toho se oběti dělí na *pravé*, jež vykazují specifické chování osoby ohrožené domácím násilím jako např. strach, pocity viny, stud, omlouvání chování násilníka, občasné netypické projevy jako např. křik, odmítání pomoci, což je reakcí na nahromaděný stres. Dále oběti *nepravé*, které svou roli nehrají, ale jako oběť se skutečně cítí. Mezi tyto oběti mohou patřit lidé, jenž v minulosti skutečně zažili domácí násilí a následky si nesou dodnes, a proto jsou citlivější. Další skupinou nepravých obětí mohou být osoby subjektivně přesvědčené o tom, že jsou obětmi domácího násilí. Často je tomu tak u paranoidních, tedy duševně nemocných jedinců, kteří však mohou být i skutečnou obětí partnerského násilí. Třetí jsou *falešné* oběti, které se za oběť označují účelově ve snaze získat nějaký prospěch, pozornost nebo chtějí manipulovat s okolím. Dost často jsou tyto oběti samy pachatelé násilných činů či týrání. Od pravých obětí jsou si dobře vědomy svých práv a povinností institucí. Falešné oběti sice popisují svůj strach a obavy, ale nejsou u nich přítomné další emoce. Vyjadřují se povrchně a nedokážou sdělit detailně své pocity ani prožité incidenty. Stále očeňují a obviňují partnera (srov. Tamtéž: 53–55).

Podle toho, jak jsou oběti schopné řešit domácí násilí, je můžeme rozdělit do čtyř skupin. První se označuje jako *akceschopná oběť*, která vystupuje sebevědomě a má zdravé představy o partnerském vztahu. Nevěří planým slibům a pro případný návrat si klade jasné podmínky. U této skupiny má domácí násilí rychlý spád. Oběť nevykazuje znaky syndromu týraného partnera a vhodnou pomocí je vykázání, jež je startérem pro radikální řešení situace. Druhá je *konzervativní oběť*, typická pro delší vztahy, kde k násilí dochází relativně pravidelně, avšak s dlouhým obdobím následného klidu. Oběti nemají zájem o ukončení vztahu. Jako příčiny násilí vnímají nejrozličnější problémy (závislost, nezaměstnanost, stres) a věří, že se násilná osoba dokáže změnit sama či za pomoci nějaké terapie. Policejní vykázání přijímají jako určitý nástroj, který by měl mít na násilnou osobu výchovný efekt. Tento institut obětem alespoň poskytuje čas na rozmyšlenou a zhodnocení své situace. Třetí skupinou je *oslabená oběť na odchodu*, která se vyznačuje přesvědčením o nutnosti ukončení vztahu z důvodu prozření ohledně nemožnosti nápravy násilné osoby. Zde má domácí násilí dlouhodobý statut se stupňováním násilných útoků. Oběť již v minulosti učinila kroky k řešení své situace, avšak k radikálnímu řešení potřebuje pomoc a podporu v kompetencích a zdrojích. Toto jsou typičtí klienti intervenčních center. Čtvrtá skupina je *oběť týraná*, kde dochází k rychlému propuknutí násilí. Zpravidla jde o první vážný vztah oběti, která nemá možnost srovnání se standardním partnerským vztahem. Násilí zde nevede k ukončení vztahu, naopak vztah se paradoxně upevňuje. Setrvání v kruhu násilí vede u oběti k naučené bezmoci a syndromu týraného partnera (srov. Tamtéž: 57–60).

Každý se může stát obětí domácího násilí. Nejohroženější jsou tímto fenoménem bezesporu ženy, děti, staří lidé a hendikepovaní (srov. LEVOVÁ 2010: 36).

1.7 Dopady domácího násilí na život zúčastněných osob

Domácí násilí má negativní dopad na kvalitu života všech jeho aktérů. U oběti je typickým následkem nízké sebevědomí, deprese a nesnáze při navazování nových vztahů. Taktéž nejružnější zdravotní problémy fyzické nebo duševní povahy. Negativní mužský vzor poskytují svým dětem otcové, kteří se dopouštějí násilného jednání v rodině. Násilí zanechává své následky i na původci tohoto jednání za předpokladu, že netrpí duševní nemocí či poruchou osobnosti. Násilník vnímá své jednání jako selhání ve vztazích, zvětšují se jeho pochybnosti, co se týče vlastních mezilidských dovedností. Domácí násilí má dopad i na ekonomickou situaci, kupříkladu ztrátou zaměstnání, pracovní neschopností, zvýšenými náklady na zdravotní péči u obětí a náklady spojené s trestně právním řešením pachatelů domácího násilí (srov. VARGOVÁ, POKORNÁ a TOUFAROVÁ 2008: 124–125).

Naučená bezmoc je výsledkem faktických opakujících se zraňujících situací, v důsledku kterých se oběť chová nestandardně až naivně. Tento pojem uvedl psycholog Martin E. P. Seligman (1975), který výzkumy doložil možnost vyvolání pasivity a utlumení u osoby, která se dlouhodobě a opakovaně střetává s negativními zážitky, jež nemůže očekávat ani kontrolovat, což vede ke ztrátě její motivace k jednání a hledání řešení. Mezi typické znaky naučené bezmoci patří překroucený odhad vlastních schopností, nízké sebevědomí a emocionální nestabilita. U obětí domácího násilí mohou převládat specifické (projev pasivity a rezignace je navázán na konkrétní specifickou situaci), interní (příčiny nedostatečnosti spatřuje člověk v sobě samém, což je spojeno se sníženým sebevědomím) a stabilní (dlouhodobá neustávající situace) rysy naučené bezmoci (srov. ČÍRTKOVÁ 2014: 37–41).

Syndrom týrané osoby a jeho zrod je podmíněn typem domácího násilí, osobností oběti a reakcí okolí. Původně se mělo za to, že syndrom může vzniknout pouze za předpokladu, že se alespoň dvakrát zopakuje kompletní cyklus závažného fyzického násilí. Oběť se pak chová naivně, trpí výčitkami a vinu vidí sama v sobě, má strach a stydí se. Později se ukázalo, že se syndrom týrané osoby může vyskytnout i u případů psychického násilí, kde se vyskytuje extrémní kontrola, izolace oběti a její duševní trýznění. K postupům nátlakové kontroly se řadí: vzbuzování závislosti oběti, její cepování, kontrola, omezení kontaktů a komunikace oběti, svalování viny na oběť, manipulace, vydírání, vyvolávání a podsouvání špatných emocí. Symptomy syndromu týrané osoby jsou různé a často se kombinují. I přes to je možné uvést psychické změny v oblastech, kde se trauma z domácího násilí nejvíce projevuje. Jedná se o poškození v *poznávací oblasti osobnosti* oběti, kam patří vnímání týrání jako běžné věci, přejímání viny apod. Dále v *citové oblasti osobnosti*, kdy oběť často vnímá stud, vinu a strach. Je citově závislá na tyranovi, trpí depresi apod. Závěrem v *oblasti chování* oběti jako kupříkladu návraty k tyranovi, skrývání násilí před okolím, hysterické či apatické chování, liknavá spolupráce s pomáhajícími institucemi či orgány státní správy atp. (srov. Tamtéž: 92–95).

Posttraumatická stresová porucha (dále jen PTSP) je opakované prožívání traumatických událostí a vzpomínek, jež má jedinec tendenci potlačovat. Má to však za následek zcela opačný efekt, v rámci kterého se oběti vynořují obrazové scény, často taktéž sluchové nebo čichové podrobnosti traumatického prožitku. Výjimkou není ani chování oběti ovlivněné vzpomínkami, vlivem čehož jedná, jako by trauma znovu prožívala. Tedy se chová neadekvátně k aktuální situaci. Často taktéž oběti přehrávají

horší scénáře, které se mohly v rámci kritické události naplnit, anebo trpí ztrátou paměti, zájmů, nadějí. Cílené a vědomé utíkání před situacemi připomínajícími traumatickou událost je označováno jako *vyhýbání se*. Vyhýbat se oběť může místu, kde k události došlo, osobám, jež s událostí nějak souvisí, fotografiím apod. Dalším příznakem může být *zvýšené nabuzení*, které se projevuje např. poruchami spánku, soustředění, přehnanou lekavostí, tedy stavem souvisejícím s původním rozrušením. Symptomy PTSP se obvykle objeví relativně brzy po traumatické události. Setkat se však můžeme i s odloženou PTSP, která se projeví obvykle nejméně 6 měsíců od prožitého traumatu. Spouštěčem může být v tomto případě náročná životní situace, nebo opakující se určité znaky a podněty prožité stresové události (srov. Tamtéž: 100–101).

2 POMOC OBĚTEM DOMÁCÍHO NÁSILÍ

V problematice domácího násilí je více než vhodné užívat v rámci pomoci celostního přístupu, který odráží vzájemnou spolupráci a provázanost institucí, jež se při své činnosti mohou dostat do kontaktu s obětí. Mohou domácí násilí odhalit a nastínit ohrožené osobě řešení vedoucí k ukončení kruhu kontroly a násilí (srov. LEVOVÁ 2010: 52).

2.1 Možnosti institucionální podpory

Mezi instituce, které se mohou podílet na pomoci obětem domácího násilí, patří: *zdravotnická zařízení*, která poskytují významný důkazní prostředek v podobě lékařské zprávy; *krizová centra*, která nabízí osobám v krizi psychologické a psychiatrické služby s cílem jejich stabilizace, dále poradenství a pomoc při sestavení krizového plánu; *dětská krizová centra*, která nabízí dětem specializované psychologické a psychiatrické služby za účelem jejich stabilizace, dále sociálně-právní poradenství a zprostředkování dalších služeb; *intervenční centra*, která jsou specializovanými pracovišti a nabízí krizovou intervenci osobního i telefonického rázu, dále psychologické, sociální a právní poradenství, zprostředkování dalších služeb a poskytnutí pomoci při podání návrhu na předběžné opatření k ochraně před domácím násilím, popřípadě jeho prodloužení; *poradny pro rodinu, manželství a mezilidské vztahy*, které nabízí bezplatnou krizovou intervenci v oblasti rodinných a osobních záležitostí, diagnostiku partnerských vztahů, terapii, informační a psychologické poradenství; *azylová zařízení*, která poskytují bezpečné prostředí a ubytování, nezbytnou materiální pomoc, podporu sebevědomí, soběstačnosti, doprovody na úřady, policii apod.; *poradny pro oběti trestných činů a občanské poradny*, které nabízejí bezplatné, nezávislé a nestranné poradenství všem občanům; *přestupkové komise městských úřadů*, které projednávají a rozhodují o sankci v případě jednání, které naplňuje skutkovou podstatu některého z přestupků; *Policie ČR*, která zasahuje a zabraňuje v páchání dalšího protiprávního jednání, může za splnění zákonných podmínek omezit osobní svobodu násilné osoby nebo ji vykázat ze společného obydlí, přijímá oznámení a prošetřuje protiprávní jednání, jež může být v gesci přestupku či trestného činu; *soudy*, které rozhodují o nařízení předběžného opatření a návrhu na prodloužení předběžného opatření, jež má zajistit ochranu ohrožené osoby a společného obydlí před násilnou osobou, dále upravují majetkové vztahy a péči o nezletilé děti; *obecní policie*, která zasahuje a zamezuje páchání dalšího násilného jednání, přijímá oznámení o přestupku a poskytuje informace o institucích a místech další pomoci; *orgány sociálně-právní ochrany dětí*, které poskytují pomoc dětem při ohrožení jejich života, zdraví či příznivého vývoje bez ohledu na to, zda je na nich domácí násilí páčeno, či jsou pouze jeho svědky (srov. STRÍLKOVÁ a FRYSTÁK 2009: 26–27).

2.2 Právní rámec

Podstatný zlom v oblasti domácího násilí přišel s účinností *zákona č. 135/2006 Sb., kterým se mění některé zákony v oblasti ochrany před domácím násilím*. Tento zákon nabyl účinnosti dne 1. ledna 2007 a upravoval stávající zákon o Policii České republiky, občanský soudní řád, trestní zákon, zákon o sociálním zabezpečení a zákon o působnosti orgánů České republiky v sociálním zabezpečení, vše ve snaze poskytnout větší ochranu

osobám ohroženým domácím násilím. Pomoc ohroženým osobám je díky tomuto zákonu efektivnější a je postavena na třech vzájemně se prolínajících pilířích. Prvním z těchto pilířů je *Policie České republiky* (dále jen PČR), jejímž zásahem má být přerušeno probíhající násilí ve společném obydlí, a to formou preventivního opatření, kterým je vykazání původce násilí, nyní již v souladu se zákonem č. 273/2008 Sb., o PČR. Druhým pilířem je *intervenční centrum*, které navazuje na činnost PČR po vykazání násilné osoby a do 48 hodin od vykazání nabízí ohrožené osobě psychologickou, sociální a právní pomoc formou ambulantních, terénních nebo pobytových služeb. Nebo tuto pomoc nabízí na základě žádosti osoby ohrožené domácím násilím, či jiné osoby disponující informacemi o tomto jednání. Intervenční centrum hraje podstatnou roli, neboť zajišťuje spolupráci a informovanost mezi ostatními intervenčními centry, poskytovateli jiných sociálních služeb, útvary PČR, obecní policie, orgány sociálně-právní ochrany dětí a dalšími orgány veřejné správy. Třetím pilířem je *občansko-právní soud*, jehož prostřednictvím může být na žádost ohrožené osoby vydáno předběžné opatření, které zakazuje násilné osobě vstup do společného obydlí a vymezeného prostoru, stejně jako kontakt s ohroženou osobou na dobu jednoho měsíce. Tato doba může být na návrh ohrožené osoby v odůvodněných případech prodloužena až na dobu jednoho roku. Nedodržení policejního vykazání či předběžného opatření soudu ve věci ochrany proti domácímu násilí s sebou nese určitou trestně-právní odpovědnost. Toto jednání naplňuje skutkovou podstatu přestupku proti veřejnému pořádku a v případě závažného nebo opakovaného porušování dokonce skutkovou podstatu trestného činu maření výkonu úředního rozhodnutí a vykazání (srov. Tamtéž: 37–39).

Co se týče kvalifikace samotného jednání pachatele domácího násilí vůči ohrožené osobě, se z pohledu přestupkového práva podle zákona č. 251/2016 Sb. nejčastěji jedná o přestupek proti občanskému soužití podle § 7 odst. 1 písm. a), kdy jde o ublížení na cti, zesměšnění nebo hrubé uražení; písm. b), kdy se jedná o ublížení na zdraví; písm. c) bod 1., kdy jde o vyhrožování újmou na zdraví, bod 3., dopuštění se schválnosti vůči jiné osobě, bod 4., v rámci kterého se vůči jinému pachatel dopustí jiného hrubého jednání (srov. KUČEROVÁ 2019: 874).

V trestně právní rovině podle zákona č. 40/2009 Sb. se nejčastěji jedná o trestný čin těžké ublížení na zdraví podle § 145 odst. 1 tr. zákoníku, trestný čin ublížení na zdraví podle § 146 odst. 1 tr. zákoníku, trestný čin omezování osobní svobody podle § 171 odst. 1 tr. zákoníku, trestný čin vydírání podle § 175 odst. 1 tr. zákoníku, trestný čin znásilnění podle § 185 odst. 1 tr. zákoníku, trestný čin nebezpečné vyhrožování podle § 353 odst. 1 tr. zákoníku a závěrem *trestný čin týrání osoby žijící ve společném obydlí podle § 199 odst. 1 tr. zákoníku*, který reaguje právě na fenomén domácího násilí (srov. trestní zákoník [online]).

3 PČR A DOMÁCÍ NÁSILÍ

3.1 Vykázání a jeho podstata

Působení Policie České republiky v oblasti domácího násilí je v zákoně č. 273/2008 Sb., o PČR, spojené hlavně s *institutem vykázání*, který je taxativně vymezen v hlavě VII, tedy v § 44 až § 47 zákona o PČR. Podle těchto ustanovení je policista oprávněn vykázat násilnou osobu ze společného obydlí a bezprostředního okolí, pokud na základě zjištěných skutečností, zejména přítomnosti předcházejících ataků, lze důvodně usuzovat hrozbu nebezpečného útoku proti životu, zdraví, svobodě anebo zvláště závažného útoku proti lidské důstojnosti ohrožené osoby. Vykázání má preventivní charakter a slouží k časově omezenému zabránění dalšího domácího násilí nebo jeho předejití a poskytuje čas jeho aktérům k vyřešení konfliktního stavu. Jedná se o faktický pokyn, který v případě neuposlechnutí může vést k bezprostřednímu zásahu za použití donucovacích prostředků či institutu omezení osobní svobody. Samotné vykázání zasahuje do práv k domu a bytu s cílem oddělit od sebe násilnou a ohroženou osobu. K aplikaci vykázání není striktně vyžadována opakovanost a dlouhodobost, přičemž tohoto institutu je možné využít i v případě ojedinělého vážného incidentu vůči blízké osobě. Pokud je incident způsobit vyvolat obavu z opakování útoku. Vykázání poskytuje oběti ochranu i v bezprostředním okolí společného obydlí, které je vymezeno na základě posouzení zasahujícího policisty. Absence vykazované osoby na místě není překážkou k provedení vykázání. Vykázání trvá deset dnů ode dne následujícího po dni, kdy k aplikaci institutu došlo. Doba vykázání je striktní a nelze ji zkrátit či prodloužit na základě rozhodnutí policisty, nebo souhlasu ohrožené či vykázané osoby. Jedinou výjimku tvoří podání návrhu na předběžné opatření podle občanského soudního řádu, který prodlužuje dobu vykázání na dobu, dokud nenabude právní moci rozhodnutí soudu o tomto návrhu. Policista své rozhodnutí o vykázání na místě pouze oznamuje ohrožené i násilné osobě a pro evidenční účely vyhotovuje písemné potvrzení o vykázání, které obsahuje poučení násilné i ohrožené osoby o jejich právech a povinnostech, dále jejich totožnost a vymezení prostoru, na které se vykázání vztahuje (srov. VANGELI 2009: 179–183). O použití vykázání policista rozhoduje z úřední povinnosti, tedy vždy, když jsou k jeho aplikaci splněny podmínky. K vykázání není potřebný souhlas ohrožené osoby (srov. *Domácí násilí - institut vykázání a další informace* [online]).

Ústředním interním dokumentem PČR v oblasti domácího násilí je *Pokyn policejního prezidenta č. 181/2020, o postupu při řešení incidentů se znaky domácího násilí* (dále jen PPP č. 181/2020). Tento pokyn je platný od 3. srpna 2020 a je rozdělen do 18 článků, přičemž rozvádí a částečně doplňuje informace obsažené v § 44 až § 47 zákona o PČR. Podle tohoto pokynu příslušník policie při prověřování události odehrávající se ve společném obydlí mezi blízkými osobami zjišťuje existenci typických znaků domácího násilí a provádí důkladné šetření. Pokud je incident policistou vyhodnocen jako domácí násilí, posuzuje míru hrozby pro ohroženou osobu a v případě reálného ohrožení přistupuje k aplikaci vykázání násilné osoby ze společného obydlí. K provedení vykázání je příslušný pouze policista služby pořádkové policie nebo služby kriminální policie a vyšetřování, přičemž může při vyhodnocování incidentu i samotného vykázání využít pomoc odborného metodika na problematiku domácího násilí, jehož funkce je zřízena u každého krajského ředitelství PČR. Intervenčnímu centru se v zákonem stanovené lhůtě

zasílá úřední záznam o vykázání, a to prostřednictvím informačního systému Intervenčního centra. Tento systém provozuje policie a obsahuje informace o ohrožených i vykázaných osobách. Evidence případů domácího násilí je vedena v informačním systému PČR, jenž nese název Evidence trestního řízení (dále jen ETŘ). Zde jsou taktéž soustředěny veškeré formuláře PČR týkající se problematiky domácího násilí a je zde vedena centrální statistika o domácím násilí. K ověření předchozích útoků a získání kompletního obrazu o případu se provádí dotazy do informačních systémů a dotazy v systému ETŘ cestou dozorcí služby či operačního střediska. V případě dotazu samotné násilné osoby jsou po ověření totožnosti sděleny pouze údaje směřující k probíhajícímu vykázání, jeho platnosti či kontakt na organizační článek policie, kam je zařazen policista, jenž vykázání provedl. Gestorem problematiky domácího násilí je ředitelství služby pořádkové policie Policejního prezidia České republiky (srov. KRÁKORA 2020: čl. 1–7).

3.1.1 Práva a povinnosti spojená s vykázáním

S aplikací institutu vykázání se pojí určitá práva a povinnosti jednotlivých aktérů, ale i policisty. *Povinnosti vykázané osoby* jsou vymezeny v § 45 zákona o PČR a patří mezi ně: okamžité opuštění policistou určeného prostoru a zákaz vstupu do tohoto prostoru; zákaz stýkat se a jakkoli kontaktovat ohroženou osobu; na výzvu policistovi odevzdat veškeré klíče od společného obydlí s poučením o odpovědnosti za neuposlechnutí tohoto pokynu; sdělit doručovací adresu. V témže paragrafu jsou uvedena i *práva vykázané osoby*, jež jsou: před opuštěním společného obydlí si vzít věci osobní potřeby, cennosti a doklady; ještě jedenkrát v průběhu vykázání si vzít po předchozí dohodě s policistou věci osobní potřeby a věci nutné k výkonu povolání či podnikání; prostřednictvím linky 158 ověřovat uskutečnění vykázání; poskytnutí součinnosti a informací k možnostem náhradního ubytování. Dále má vykázaná osoba právo podat námitky proti vykázání. Poučení ohrožené osoby, k němuž je příslušný zakročující policista, je obsahem § 46 zákona o PČR. *Ohrožená osoba má právo*: podat návrh na vydání předběžného opatření podle občanského soudního řádu; právo na psychologické, sociální a další služby a informace pro osoby ohrožené násilím. Mezi *povinnosti ohrožené osoby* patří uvádět pravdu o informacích, ke kterým policie přihlíží při vykázání. *Povinnosti policisty* vykazující násilnou osobu jsou vymezeny v § 47 zákona o PČR, jedná se o: stanovení bezprostředního okolí společného obydlí, na které se vykázání vztahuje tak, aby se zajistila účinná ochrana osoby před útokem vykázané osoby; vyrozumění provozovatele objektu nebo zaměstnavatele vykázané osoby, pokud vykázání ohrožuje provoz objektu nebo neumožňuje výkon zaměstnání vykázané osoby; zajištění přítomnosti nezúčastněné osoby při vykázání, pokud nehrozí nebezpečí z prodlení; zaslání kopie úředního záznamu o vykázání ve lhůtě 24 hodin od vstupu policisty do společného obydlí na příslušné intervenční centrum, soud a orgán sociálně-právní ochrany dětí za předpokladu sdílení domácnosti s nezletilou osobou; provedení kontroly dodržování vykázání ve lhůtě tří dnů od aplikace institutu vykázání; sepsání úředního záznamu o události a provedených úkonech (srov. *Institut vykázání: Vykázání dle zákona č. 273/2008 Sb., o Policii České republiky* [online]).

3.2 Nástroje PČR k řešení domácího násilí

3.2.1 Instrukční karty

Neopomenutelným pomocníkem pro praktický výkon služby v oblasti domácího násilí jsou instrukční karty, které jsou od sebe úmyslně barevně odlišeny. Modrou barvu nese *instrukční karta s doporučením pro výjezd k případům domácího násilí*. Tato karta obsahuje užitečné informace pro zasahující hlídku PČR v oblasti přípravy na výjezd i komunikace s účastníky incidentů. Podle této pomůcky je více než vhodné, aby každá hlídka měla k dispozici formuláře nezbytné k evidenci i samotnému vykázání násilné osoby. Profesionálnímu vystupování na místě napomáhá předchozí dohoda zasahujících policistů a rozdělení rolí ve smyslu určení, kdo bude jednat s ohroženou a kdo s násilnou osobou. Je zapotřebí, aby hlídka PČR byla důsledná, nespokojila se s tvrzením, že je vše v pořádku, neboť tento postoj může být vynucen ze strany násilné osoby. Odmítavý postoj k jakémukoli jednání s PČR má často i násilná osoba. Je důležité se fyzicky na místě přesvědčit o tom, jak situace skutečně vypadá. Promluvit s ohroženou osobou o samotě a argumentovat tím, že není možné z místa odjet bez toho, aniž by se policie osobně v bytě přesvědčila o tom, že zde nedochází k násilí. V případě zamítavého stanoviska je zde možnost využití oprávnění vstupu do obydlí dané zákonem o PČR. Po vstupu do obydlí je důležité oddělit násilnou a ohroženou osobu a získat co nejvíce relevantních informací. Pokud s oddělením nebudou aktéři souhlasit, je vhodné podezřelou osobu poučit o tom, že může být předvolána a vyslechnuta na oddělení PČR. Hlídka by měla věnovat pozornost také své bezpečnosti, neboť se nachází v neznámém prostředí a ohrožená osoba se může taktéž chovat agresivně, ve snaze dát násilné osobě najevo svou přízeň z důvodu ochrany své osoby po odjezdu policistů. Není slabostí zakročující hlídky si na místo vyžádat posily. Policisté by měli být profesionální, nestranní a měli by se vyvarovat soudům, osobním sympatiím a antipatiím. Je důležité co nejdříve ověřit, zda se v obydlí nachází dítě, které mimo jiné může poskytnout velmi cenné informace o tom, co se v rodině odehrává. Nemalou roli hrají i zničené věci, ke kterým může mít ohrožená osoba citový vztah. Zasahující hlídka se v tomto ohledu tedy nezabývá jen způsobenou škodou. Obdobně je tomu i u viditelných zranění. Zjišťuje se mechanismus vzniku od poškozené osoby, který nemusí korespondovat se sděleným tvrzením. Každý detail na místě je důležitý a neměl by být opomenut ani při dokumentaci, která je často využívána jako jeden z podkladů pro vykázání při řešení dalších incidentů v budoucnu. Cílem zasahující hlídky není urovnat vztahy mezi ohroženou a násilnou osobou, ale vyhodnotit situaci, zajistit pořádek a bezpečí ohrožené osoby nebo ji motivovat ke změně. Komunikace s násilnou osobou se doporučuje fyzicky zdatnějšímu policistovi z důvodu reálné hrozby napadení. Častým rysem je snaha násilné osoby o manipulaci policisty, zlehčování svého jednání a vyhrožování stížností na postup policistů. Pokud se provedeným šetřením prokáže podezření z domácího násilí, je na místě násilné osobě sdělit, že násilí je nepřípustné a neomluvitelné a k řešení případných sporů nepatří. Při komunikaci s ohroženou osobou je důležité zjistit co nejdetailnější informace o předchozích útocích, použití jakýchkoli zbraní při atacích, násilném jednání vůči dětem, poškozování věcí a zhoršování chování násilné osoby. Pomocí metody SARA DN zjistit míru hrozby nebezpečného útoku. K ohrožené osobě přistupovat empaticky, nezlehčovat její sdělení, a hlavně jí projevit důvěru a porozumění. Mezi doporučené věty patří: „Bojím se o vaše bezpečí a bezpečí vašich dětí, zasloužíte si něco lepšího“ apod. Není na místě ohroženou osobu litovat, ale nabídnout jí pomoc a podporu. Poučit ji o právech

a dalších možných postupech (přestupkové, trestní řízení, vykazání, omezení osobní svobody násilné osoby, azylové ubytování, bezpečnostní plán). K tomuto slouží i předání kontaktů na intervenční centrum, linku DONA, azylový dům apod. A to nejen v raném stádiu, kdy se může do budoucna situace ještě zhoršovat (srov. *Praktická doporučení pro výjezd k případům domácího násilí*).

Žlutou barvou je označena *instrukční karta s postupem při vykazání podle zákona o PČR*. Tato karta je rozdělena do dvou okruhů, a sice činnost na místě události, včetně aplikace institutu vykazání, a činnost po příjezdu na oddělení PČR. Je zpracována v bodech jako praktický rádce pro výkon služby v problematice domácího násilí a poskytuje dostatečnou oporu zasahujícím policistům (srov. *Postup při vykazání dle § 44 a násl. zák. č. 273/2008 Sb.*).

3.2.2 SARA DN

Další pomůckou, zejména k vyhodnocení hrozícího nebezpečí a rizika, je již zmíněný *dotazník* nebo také *otázky* či *karta SARA DN*. Kartou SARA DN pro policisty vytvořila organizace Bílý kruh bezpečí, která tuto metodu, přepracovanou do českého prostředí, přebrala od původních autorů z Kanady a Švédska. Karta na své úvodní straně vymezuje domácí násilí, jeho charakteristické znaky a doporučený postup k vyhodnocení současné i budoucí hrozby u události, již označené jako domácí násilí. K uvědomění si míry ohrožení a určení dalšího vhodného postupu slouží soubor patnácti otázek. Ty se pokládají nejen ohrožené a násilné osobě, ale i příbuzným, sousedům apod. Otázky, respektive odpovědi na ně, by neměly sledovat pouze současnou událost, ale měly by zohledňovat i minulé ataky. Vyhodnocení rizika pro ohroženou osobu je na policistovi a ten by měl vždy rozhodnout a zvolit takový postup, který bude v dané situaci co nejvíce bezpečný pro ohroženou osobu (předání kontaktu na intervenční centrum, azylové zařízení, využití vykazání atd.). Zmíněné otázky jsou rozděleny do tří sekcí, přičemž první zjišťuje násilné chování vůči blízké osobě, druhá sklony původce násilí k páchání násilí a třetí postoje, chování ohrožené osoby. Každá sekce obsahuje pět pevně definovaných otázek i s uvedením konkrétních příkladů. K aplikaci metody SARA DN je zapotřebí školení, které je v gesci Policejního prezidia ČR (srov. *SARA DN: Pomůcka pro policisty při hodnocení a řízení rizika domácího násilí*).

3.2.3 Výjezdové desky

Určité zastřešení poskytují *výjezdové desky na domácí násilí*. Těmi disponují útvary PČR, které jsou příslušné k vyhodnocování incidentů a aplikaci institutu vykazání. Výjezdové desky obsahují nejméně tři výtisky těchto dokumentů: úřední záznam o incidentu se znaky domácího násilí, otázky SARA DN, potvrzení o vykazání včetně poučení ohrožené a vykazované osoby, seznam institucí či leták s kontakty pro osoby ohrožené domácím násilím a seznam ubytovacích zařízení pro vykazovanou osobu. Dále jsou do obsahu výjezdových desek zahrnuty metodické pomůcky, a sice již zmíněná modrá a žlutá instrukční karta a karta SARA DN. Výjezdové desky poskytují adekvátní podporu zasahujícím policistům a disponují všemi potřebnými podklady, které jsou nezbytné při provedení vykazání násilné osoby. (Vlastní výzkum)

4 PŘÍPRAVA POLICISTŮ NA DOMÁCÍ NÁSILÍ

Policie je vnitřně členěna na čtyři základní služby, a sice pořádkovou, dopravní, cizineckou službu a službu kriminální policie a vyšetřování (srov. *Základní policejní služby* [online]). Největší četnost zastoupení má služba pořádkové policie, pod kterou jsou mimo jiné zařazeny základní útvary jako místní oddělení, působící na území hlavního města Prahy, a dále systém obvodních oddělení zajišťující přímý styk s veřejností (srov. *Policie České republiky: Police of the Czech Republic 2017: 18*).

4.1 Vzdělávání v oblasti domácího násilí

Právě příslušníci místních a obvodních oddělení se nejčastěji dostávají do přímého kontaktu s domácím násilím i jeho řešením. Proto se tento odstavec bude věnovat hlavně službě pořádkové policie. Drtivá většina policistů je po přijímacím řízení a přijetí do služebního poměru příslušníka PČR vysílána ke studiu do vzdělávacího zařízení Ministerstva vnitra ČR. Program poskytující základní a speciální policejní vzdělání i odborný růst nese název *Základní odborná příprava* (dále jen ZOP). ZOP pro příslušníky služby pořádkové policie trvá ve své základní podobě jedenáct měsíců a probíhá prezenčně. V důsledku nepříznivé situace související s pandemií byla zavedena tzv. COVID ZOP, která probíhala prezenčně ve zkrácené době osmi měsíců. Na obou zmíněných formách ZOP vyučují jednotlivé odborné předměty profesionální lektori s praxí z výkonných útvarů. Odborná výuka ZOP je rozdělena do dvou bloků, které jsou proloženy řízenou praxí na základních útvarech. Domácímu násilí se v kurzu ZOP věnuje oddělení vnější služby, tedy oddělení pro přímý výkon, v předmětu Služba pořádkové policie. Tento předmět má časovou dotaci 172 hodin a věnuje se velké škále činností, povinností i oprávnění PČR. Konkrétně u domácího násilí se v prvním bloku ZOP policisté teoreticky seznamují s pojmem, znaky, formami domácího násilí a také s charakteristikami aktérů domácího násilí. Tato teoretická východiska jsou přejímána z veřejně dostupných, odborných publikací a jsou vhodně upravena pro potřeby policistů tak, aby byli schopni domácí násilí identifikovat a následně řešit. S tím souvisí i teoretické vymezení institutu vykázaní a jeho dokumentace, která je taktéž součástí první části výuky o domácím násilí. Podstatné informace související právě s vykázaním násilné osoby jsou čerpány převážně ze zákona o PČR a dále z PPP č. 181/2020. První blok výuky v oblasti domácího násilí má pět hodin teorie a čtyři hodiny modelových situací včetně dokumentace. Při modelových situacích si dvoučlenná hlídka policistů zkouší řešit událost mezi blízkými osobami, identifikovat případné domácí násilí, míru rizika pro ohroženou osobu a samotnou aplikaci institutu vykázaní. Modelové situace kopírují skutečné případy, se kterými se zasahující hlídka PČR může setkat i v realu. V druhém bloku ZOP je domácímu násilí a vykázaní vyčleněno šest hodin integrovaného zaměstnání zahrnující teorii, taktiku zákroku, řešení modelových situací apod. Domácím násilím se v rámci ZOP zabývá i oddělení psychologie, a to v předmětu Komunikace a policejní etika. Zde se probírá například řešení konfliktních situací, jednání s agresivním jedincem, jednání s obětí trestného činu, krizová komunikace atd. ZOP je zakončena ústní a praktickou závěrečnou zkouškou, v rámci které musí policista vyřešit modelovou situaci a její dokumentaci. Po absolvování ZOP policisté nastupují již

k ostrému výkonu služby na své mateřské útvary a je více než pravděpodobné, že se dříve či později setkají s domácím násilím a jeho řešením v praxi. (Vlastní výzkum)

4.2 Návazná školení policistů na domácí násilí

Každý policista příslušný k šetření incidentů nesoucích znaky domácího násilí a provedení vykazání prochází nejméně jedenkrát ročně pravidelným školením na domácí násilí, a to prostřednictvím instrukčně metodického zaměstnání, (dále jen IMZ), které zajišťují metodici krajského ředitelství policie či konkrétního územního odboru PČR, někdy i ve spolupráci s intervenčními centry. Zmíněná IMZ většinou probíhají na půdě školního policejního střediska (dále jen ŠPS), které se nachází konkrétně pro Jihočeský kraj v obci Lišov. V rámci IMZ jsou probírána teoretická východiska domácího násilí, vyhodnocování rizika pro ohroženou osobu, institut vykazání, včetně ověřování nabytých znalostí v praxi, a to opět pomocí modelových situací. Činnost a zákrok zasahujících policistů je v rámci modelových situací natáčen na kameru. Následně je záznam probírán a vyhodnocován na učebně s ostatními policisty, kteří se IMZ účastní. Cílem je zlepšení činnosti policistů v dané oblasti, uvědomění si případných chyb a přijmutí vhodných opatření pro budoucí zásah. Zmíněná periodicitu školení v oblasti domácího násilí je stanovena neveřejným interním aktem PČR jako minimální. (Vlastní výzkum)

4.3 Cíl práce, výzkumné otázky

Cílem bakalářské práce je zjistit připravenost policistů Územního odboru Český Krumlov na řešení domácího násilí.

K dosažení cíle byly zvoleny dvě výzkumné otázky.

Jaká je úroveň teoretických znalostí policistů Územního odboru Český Krumlov v oblasti domácího násilí?

Jak policisté Územního odboru Český Krumlov vnímají podporu Policie ČR jako instituce u problematiky domácího násilí?

Územní odbor Český Krumlov (dále jen ÚO ČK) je jedním z odborů Krajského ředitelství policie Jihočeského kraje, prostřednictvím kterých je organizačně rozděleno teritorium kraje. Pod ÚO ČK spadá Oddělení tisku a prevence, Oddělení obecné kriminality, Oddělení hospodářské kriminality, Dopravní inspektorát, Odbor služby pro zbraně a bezpečnostní materiál, Obvodní oddělení: Český Krumlov, Horní Planá, Kaplice, Lipno nad Vltavou a Větřní (srov. *Policie České republiky – KŘP Jihočeského kraje: Kontakty Územního odboru Český Krumlov* [online]).

Pro naplnění cíle práce a získání odpovědí na výzkumné otázky byl zvolen kvalitativní výzkum, metoda rozhovoru s technikou polostrukturovaného rozhovoru. Kvalitativní výzkum byl zvolen záměrně z důvodu snahy o pochopení všech souvislostí a jevů prostřednictvím pohledu takzvaně zevnitř. Polostrukturovaný rozhovor se jevil jako nejlepší s ohledem na jeho otevřenost a určitou možnost improvizace podle průběhu samotného dialogu s aktérem.

Podle CRESWELLA (1998: 12) je kvalitativní výzkum: „Procesem hledání porozumění založený na různých metodologických tradicích zkoumání daného sociálního nebo lidského problému. Výzkumník vytváří komplexní holistický obraz, analyzuje různé typy textů, informuje o názorech účastníků výzkumu a provádí zkoumání v přirozených podmínkách.“

Polostrukturovaný rozhovor obsahuje sadu podstatných otázek s předem neurčitým pořadím a možností částečné úpravy podle vývoje samotného interview, přičemž nezbytností je projednat všechny. Není výjimkou ani pokládání doplňujících otázek. Polostrukturovaný rozhovor se vyznačuje svou volností, která vede k přirozenému kontaktu komunikačních partnerů a snadnějšímu plynutí rozhovoru (srov. REICHEL 2009: 111–112).

Jednotlivé rozhovory byly vedeny podle připravené osnovy a byly zaznamenány na diktafon. Následně byly přepsány do textové podoby a dále analyzovány. Po přepisu byly zvukové záznamy, dle dohody s aktéry, vymazány. Samotný přepis rozhovorů neobsahuje zahajovací část, která je spojená s představením se, motivací aktéra a jeho souhlasem. Dále absentuje závěrečná část obsahující poděkování, zjištění pocitů z rozhovoru a rozloučení se. Aktéři byli předem seznámeni s cílem rozhovoru, jeho předpokládaným průběhem, délkou, uspořádáním a anonymitou, která bude respektována ve všech aspektech, vyjma délky služebního poměru. Jedná se totiž o podstatnou informaci, která souvisí s délkou praxe u PČR.

4.4 Výzkumný vzorek

4.4.1 Profil výzkumného vzorku

Výzkumný vzorek byl vybrán technikou prostého záměrného výběru, jehož podstatou je taková volba aktérů, splňující určitá specifika, která jsou vhodná pro jejich účast ve výzkumu. Dotyční zároveň s účastí souhlasí (srov. MIŠOVIČ 2019: 45).

Výzkumný vzorek tvoří policisté ÚO ČK, kteří jsou služebně zařazeni na obvodních odděleních. Šetřit incidenty se znaky domácího násilí a aplikovat institut vykázání jsou totiž oprávnění pouze policisté služby pořádkové policie zařazení na obvodních či místních odděleních anebo policisté služby kriminální policie a vyšetřování. Další podmínkou, jež musel výzkumný vzorek splňovat, byla doba služebního poměru delší než tři roky. Po této době se dá předpokládat u aktérů větší praxe a vědomosti ve zkoumané oblasti. Kriminální policie nebyla do výzkumného vzorku zařazena, neboť přímý výkon služby spadá do působnosti policistů obvodních oddělení, kteří na incidenty nesoucí znaky domácího násilí vyjíždějí daleko častěji a měli by mít v tomto směru větší zkušenosti. Rozhovory byly provedeny s šesti aktéry zastupujícími tři obvodní oddělení ÚO ČK. Tyto rozhovory probíhaly na půdě obvodních oddělení podle služebního zařazení aktérů. Pro zachování anonymity byla křestní jména aktérů pozměněna.

4.4.2 Vstupní data aktérů

Daniel

Daniel je služebně zařazen na Obvodním oddělení Kaplice. Délka jeho služebního poměru je šest let. Byl jedenkrát účasten při vykázání násilné osoby ze společného obydlí. Sám vykázání doposud neaplikoval. Díky výjezdům má zkušenosti s vyhodnocováním událostí, které nesou znaky domácího násilí. Mezi jeho příbuznými, přáteli se nikdy nevyskytlo domácí násilí.

Adam

Adam je služebně zařazen na Obvodním oddělení Kaplice. Je ve služebním poměru dvacet let. Za svou policejní kariéru řešil domácí násilí a vykazoval násilníka čtyřikrát. Taktéž prověřuje oznámení v domácnostech a zjišťuje, zda se jedná o domácí násilí, či nikoli. Osobní zkušenosti s domácím násilím z rodiny nebo mezi přáteli nemá.

Alex

Alex pracuje na Obvodním oddělení Větrní. Ve služebním poměru u PČR je deset let. V minulosti byl přítomen při aplikaci jednoho vykázání násilné osoby. Sám nikdy násilníka ze společné domácnosti nevykazoval. Ve své rodině ani mezi známými se s domácím násilím nesetkal. Při výjezdech na protiprávní jednání páchané mezi blízkými osobami vyhodnocuje splnění znaků domácího násilí.

Hynek

Hynek je u PČR čtyři roky. Zařazen je na Obvodním oddělení Větrní. Má profesní zkušenost s vykázáním, na kterém se v jednom případě podílel. S domácím násilím se setkal i v blízkém rodinném kruhu a o téma se zajímal ještě před svým vstupem k PČR. Vyhodnocuje výjezdy, které mají znaky domácího násilí, a rozhoduje o dalším vhodném postupu.

Marcel

Marcel je ve služebním poměru již šest let. Působí na Obvodním oddělení Český Krumlov. Má nulovou zkušenost s domácím násilím jak z profesního, tak osobního hlediska. Nikdy nemusel žádného násilníka vykazovat ze společného obydlí. Při výjezdech se podílí na vyhodnocování událostí a zjišťování znaků domácího násilí.

Svatoslav

Služebně je Svatoslav zařazen na Obvodním oddělení Český Krumlov. U policie ČR má již devítiletou profesní praxi. Doposud nemá žádnou zkušenost s vykázáním násilné osoby. S domácím násilím se nesetkal v práci ani v osobním životě. Je součástí výjezdového týmu a vyhodnocuje znaky domácího násilí při výjezdech k rodinným, partnerským rozepřím.

4.5 Metoda analýzy dat

Analýza rozhovorů proběhla formou otevřeného kódování. „Otevřené kódování je jednoduchou, pracnou, ale také efektivní technikou, která umožňuje velmi detailní a hloubkovou analýzu a nabízí významy na první pohled nepoznatelné. Jde o proces tvorby nového poznání.“ (ŠVARÍČEK a ŠEĐOVÁ 2007: 222)

Podstatou otevřeného kódování je rozdělení textu na složky, kterými může být slovo, věta, odstavec, kterým přiřazujeme kódy, jež je reprezentují. Takto vytvořené kódy se sdružují podle podobnosti, souvislosti do kategorií. Otevřené kódování kromě kategorií odhaluje dále vlastnosti a dimenze. Vlastnosti vystihují kategorie a dimenze představuje umístění vlastností na nějaké stupnici (srov. GULOVA a ŠÍP, ed. 2013: 50).

4.6 Otevřené kódování

Kategorie č. 1

Identifikace domácího násilí

Vlastnosti	Dimenze
Projevy	Typické
Zkušenost	Přínosná
Dezinformace	Přítomné

Tato kategorie vypovídá o tom, zda jsou dotazovaní policisté schopni domácí násilí identifikovat, respektive, zda disponují vědomostmi o projevech tohoto fenoménu a popřípadě co tyto vědomosti může ovlivňovat.

„(...) musí splňovat typické znaky, mezi které patří dlouhodobost, stupňování, jednání za zavřenými dveřmi, jasně dané role. Za mě je nejdůležitější znak určité neměnnost rolí, stupňování a dlouhodobost násilného jednání (...). Domácí násilí může mít různé formy jako psychické, fyzické, (...). Nemám žádné velké profesní ani osobní zkušenosti s domácím násilím.“ (Daniel)

„(...) má své charakteristické znaky jako dlouhodobost, opakovanost, neměnnost rolí a páčání násilí mimo dohled veřejnosti. Domácí násilí má nemalé následky na budoucí život oběti (...). Nějaké profesní zkušenosti s domácím násilím mám, ale nic světoborného.“ (Adam)

„(...) může mít různé formy jako fyzické, psychické, (...). Dochází k němu delší dobu mezi blízkými osobami za zavřenými dveřmi. Vím, že to má specifické znaky, mezi které patří právě neveřejnost, určitá uzavřenost aktérů před veřejností (...). Mé profesní zkušenosti s domácím násilím jsou mizerné.“ (Alex)

„(...) má typické znaky, mezi které patří neveřejnost, eskalace, dlouhodobost, neměnné role aktérů jako násilné a ohrožené osoby. Domácí násilí může mít různé podoby jako psychické, fyzické, ekonomické (...) dost často je kombinací několika forem (...). Podle mě jsem se ještě nikdy nesetkal s domácím násilím.“ (Marcel)

„(...) má typické znaky, a to eskalaci, dlouhodobost a jednání za zavřenými dveřmi. Vím, že je tam ještě nějaký čtvrtý znak, ale na ten si nevzpomenu. (...) může mít i různé formy jako fyzické, psychické násilí apod. Je specifické tím, že se odehrává v soukromí mimo veřejnou kontrolu (...). Osobně jsem ještě žádný incident jako domácí násilí nevyhodnotil.“ (Svatoslav)

„(...) je specifické násilí, které se odehrává neveřejně, skrytě mezi blízkými osobami, které mají neměnné role. Je typické svou dlouhodobostí a nárůstem intenzity (...). Domácí násilí může mít různé formy, nejčastěji fyzické a psychické násilí (...). Pro domácí násilí je charakteristický jeho cyklus, kterým se projevuje, a sice stupňování napětí, samotný útok či incident a fáze omlouvání (...). Cílem jednání násilné osoby je skoro vždy snaha získat absolutní moc a kontrolu nad obětí (...) Domácí násilí má negativní dopad na psychickou i fyzickou stránku oběti (...). O domácí násilí jsem se zajímal ještě před mým vstupem do služebního poměru k PČR, jelikož má sestra žila s násilně se projevujícím partnerem (...)“ (Hynek)

Je zřejmé, že aktéři jsou si vědomi typických znaků a forem domácího násilí. Všechny znaky uvedli čtyři aktéři, u dalších dvou byl opomenut pouze jeden znak, což je dobrá bilance. Jen jeden aktér se vyjádřil i k cyklu domácího násilí a cíli násilné osoby. Podle výsledku se dá usuzovat, že na znalosti o domácím násilí by mohla mít větší vliv spíše osobní zkušenost a zájem o dané téma než profesní zkušenost jedince. Tento pohled se však objevil pouze u jednoho rozhovoru a není ho tedy možné aplikovat plošně.

Kategorie dále odhalila dezinformace, lépe řečeno mýty, jež se u tří aktérů vyskytly při vymezení domácího násilí.

„(...) pokud se ohrožená osoba projeví taky násilně, nemůže se jednat o domácí násilí. (...) oběť si násilné jednání dává za vinu a agresora omlouvá“ (Daniel)

„Nejtypičtější je fyzické a psychické násilí ze strany muže na ženu. (...) agresor je často sdílný a s policií spolupracuje, situaci zlehčuje. (...) Proč se vlastně ty ohrožené osoby k násilníkům vrací? Přijde mi, jako by potřebovaly k životu nějaké drama.“ (Adam)

„(...) oběť je často odevzdaná, bázlivá, násilníka omlouvá a chová se taky typicky“ (Marcel)

Kategorie č. 2

Postup při podezření na domácí násilí

Vlastnosti	Dimenze
Intervence	Zažitá
Šetření	Podstatné
Přístup	Rozdílný

„(...) bych si určitě rozdělil aktéry incidentu a samostatně bych je pořádně vyslechl. Zjišťoval bych podstatné informace o předchozích útocích, hádkách (...). Snažil bych se zjistit, zda jsou naplněny znaky domácího násilí (...). Zjišťoval bych, zda jsou důvody k vykázaní násilné osoby či je možnost jiného způsobu řešení situace, jako třeba odchodu oběti k někomu ze známých, příbuzných (...)“. (Daniel)

„V první řadě bych určitě poskytl první pomoc, zabránil dalšímu napadání a poté oddělil násilníka od oběti. Podstatné je věnovat dostatek času, prostoru a empatie pravděpodobné oběti, od které potřebuji zjistit informace k události. (...). Zapomínat se nesmí ani na děti, které jsou taktéž ohroženými osobami a mohou poskytnout podstatné informace. Pak pořádně zadokumentovat, co se vůbec děje, ověřit, jak vypadá společné obydlí s důrazem na známky po násilném jednání. V případě potřeby nabídnout psychologickou pomoc prostřednictvím krizového intervenanta, a tak nějak rozumně a šetrně ohroženou osobu pořádně vyslechnout k události, vztahu mezi ní a násilnou osobou, předchozích napadeních apod. K ohrožené osobě přistupovat šetrně, bez předpokladů, prostě lidsky. Dát jí najevo, že v tom není sama, jsme tu proto, abychom jí pomohli a že je zde možnost řešení. Vlastně ji poučit o možnostech, včetně vykázaní. (...)“. (Adam)

„Určitě bych aktéry od sebe oddělil a pořádně je vyslechl. Dotazoval bych se i sousedů, jak to v dané rodině vypadá (...). S ohroženou osobou bych se snažil jednat lidsky, empaticky a její situaci bych nezlehčoval. Podstatné jsou i děti, které žijí ve společné domácnosti, neboť jsou taktéž ohroženými osobami a mimo to mohou poskytnout podstatné informace (...). Pokud bych provedeným šetřením vyhodnotil nějakou hrozbu pro oběť a identifikoval bych vlastně domácí násilí, tak bych využil vykázaní násilné osoby. Pokud by k aplikaci vykázaní nedošlo, poškozené osobě bych doporučil odchod k příbuzným nebo kamarádům.“ (Alex)

„(...) bych se snažil na místě uklidnit situaci, aktéry oddělit od sebe a zjistit od každého zvlášť, co se stalo a co se v rodině děje. (...) hrozilo by další napadení či incident, snažil bych se někoho z nich motivovat k odchodu ke kamarádům, příbuzným nebo známým (...). Vykázaní vnímám jako velký zásah do práv a svobod jedince, a proto bych ho osobně využíval pouze v krajním případě (...)“. (Marcel)

„(...) aktéry incidentu rozdělil a samostatně je vytěžil a snažil se získat co nejvíce informací (...). Zkontroloval bych společné obydlí a hledal bych známky nějakého násilného jednání. To samé viditelné stopy po napadení na oběti. (...) bych prověřil předchozí incidenty a výjezdy. Udělal bych šetření u sousedů (...). Určitě neopomenout

děti, které jsou také v pozici ohrožených osob. (...) Podle výsledku bych rozhodl o vykázání či nikoli. Kdybych agresora nevykázal, motivoval bych poškozenou osobu třeba k tomu, aby na čas odešla k někomu z rodiny nebo kamarádů.“ (Svatoslav)

„(...) bych asi nejdříve zamezil páchání dalšího násilí. Násilnou osobu v případě nutnosti omezil na osobní svobodě (...). Samozřejmě poskytl první pomoc v případě zranění a zjistil, zda jsou na místě děti a v jakém jsou psychickém a fyzickém stavu. Určitě je na místě zkontrolovat známky po násilí v bytě či domě a oddělit od sebe násilnou a ohroženou osobu (...). Pak bych detailně a důkladně vyslechl ohroženou i násilnou osobu s cílem zmapovat předchozí incidenty a důkazy o nich (...) bych se zeptal i sousedů na to, jak to v rodině vypadá a zda nezaregistrovali něco nestandardního. Předchozí incidenty bych ověřil i v systémech PČR (...). Po zvážení všech informací bych se snažil vyhodnotit míru nebezpečí pro ohroženou osobu a v případě, že bych měl důvodné obavy z toho, že by oběti mohlo jít o život, zdraví, násilníka bych ze společného obydlí vykázal. Pokud by k vykázání nedošlo, odkázal bych oběť na intervenční centrum, Dona linku nebo jinou podobnou instituci, kde může najít adekvátní pomoc.“ (Hynek)

Kategorie č. 3

Vykázání

Vlastnosti	Dimenze
Podstata	Známa
Podmínky	Dané
Poučení	Okrajové

Zmíněná kategorie se zaměřuje na vědomosti týkající se policejního vykázání ve smyslu jeho vymezení, podmínek použití, a nakonec práv a povinností s ním spojených.

„(...) institut, v rámci kterého může policista vykázat ze společného obydlí násilnou osobu, která se vůči ohrožené osobě dopouští domácího násilí. Vykázání trvá deset dnů a jeho účelem je zamezení kontaktu násilné osoby s ohroženou osobou. Cílem je zabránit dalšímu násilnému jednání a poskytnout oběti čas na další řešení situace. (...) určitou ochranu ohrožené osoby před dalším útokem. Vykázání je možné využít u identifikovaného domácího násilí, pokud je důvodná obava, že je oběť v nebezpečí. Jako že jí hrozí vážná újma na zdraví, životě, lidské důstojnosti. Aplikace institutu vykázání se odvíjí od toho, jak policista situaci na místě vyhodnotí (...)“. (Daniel)

„(...) znemožnění násilné osobě, aby po dobu deseti dní vstupovala do společného obydlí a vymezeného prostoru a zdržela se kontaktu s ohroženou osobou. (...) záleží na posouzení policisty, zda vykázání aplikuje, či nikoli. Jako zásadní impuls k provedení vykázání беру závažnost obsahu výpovědi poškozené osoby. Vykázání zabraňuje v dalších útocích a poskytuje oběti čas a prostor na vyřešení situace. Z mého pohledu by s vykázáním měla ohrožená osoba souhlasit, i když to v praxi není zapotřebí.“ (Adam)

„(...) forma ochrany pro ohroženou osobu, díky které je násilná osoba vykázána ze společného obydlí, vymezeného prostoru. Je to čas, který má oběť k tomu, aby si mohla situaci vyřešit. Vykázání trvá deset dní a je ho možné rozhodnutím soudu na žádost ohrožené osoby prodloužit. K aplikaci vykázání je nutné splnění znaků domácího násilí a reálné nebezpečí pro oběť ve smyslu dalšího útoku s možností vážné újmy na zdraví, životě. Využití institutu se odvíjí od posouzení události policistou.“ (Alex)

„Podle mě může policista vykázat agresora v případě hrozícího nebezpečí z dalšího útoku vůči oběti. Smyslem vykázání je vlastně ochrana ohrožené osoby před dalším útokem, zamezení kontaktu a styku s agresorem na dobu deseti dní (...).“ (Marcel)

„(...) ochrana oběti na dobu deseti dnů, kdy je násilník vykázán ze společného obydlí, vymezeného prostoru a má zákaz kontaktovat po tuto dobu oběť. Doba vykázání může prodloužit soud. Vykázání se může použít, když je událost identifikována jako domácí násilí a o vykázání ohrožená osoba stojí. Pokud ohrožená osoba s vykázáním nesouhlasí, tak se neprovede.“ (Svatoslav)

„(...) jehož podstatou je ochrana oběti před vážným útokem na zdraví, životě a lidské důstojnosti ze strany násilné osoby, která se vůči ohrožené osobě dopouští domácího násilí. Vykázáním má násilná osoba zákaz vstupu do společného obydlí, okolního vymezeného prostoru a taktéž má zákaz jakéhokoli kontaktu s ohroženou osobou na dobu deseti dní. Cílem je poskytnutí času a prostoru pro oběť. Vykázání se aplikuje většinou při té obavě z vážného nebo nebezpečného útoku vůči ohrožené osobě. Ta obava se zjišťuje šetřením a výslechy aktérů incidentu a vyhodnocením otázek Sara DN (...). Vykázání není podmíněno souhlasem ohrožené osoby a nedá se zkrátit.“ (Hynek)

Aktéři jsou si vědomi podstaty a cíle institutu vykázání, tedy ochrany oběti před dalším útokem a poskytnutí času a prostoru na další řešení její životní situace. Co se týče podmínky, kdy je možné vykázání využít, tak v tomto směru čtyři aktéři, ať už přímo nebo nepřímo, správně vypověděli, že je zde nezbytná obava z vážné újmy na zdraví, životě, popřípadě lidské důstojnosti. Aplikace institutu závisí vždy na posouzení zakročujícího policisty. Jen jeden z aktérů se zmínil o metodě SARA DN, kterou se zjišťuje míra nebezpečí pro oběť a která by měla vždy předcházet provedení vykázání.

Jak již bylo zmíněno, kategorie neopomíjí ani práva a povinnosti spojená s vykázáním.

„(...) k povinnostem násilné osoby mě napadá, že musí opustit společné obydlí na dobu deseti dnů, stejně jako vymezený prostor, zdržet se kontaktu s ohroženou osobou, odevzdat všechny klíče od společného obydlí. Násilná osoba má právo vzít si ze společného obydlí své osobní věci, a to pouze za účasti policisty. Ohrožená osoba nesmí vpustit násilnou osobu do společného obydlí. Povinností policisty je předat násilné osobě seznam ubytovacích možností v daném místě, zjistit adresu, kde se bude násilná osoba zdržovat a poučit obě strany. Žádná konkrétní práva a povinnosti mě dále nenapadají, ale jsou uvedena v zákoně o PČR (...).“ (Daniel)

„(...) ohrožená osoba má právo na psychologickou pomoc, pomoc ze strany intervenčního centra, pomoc policie a pomoc dalších institucí. Vykázaná osoba má povinnost dodržovat vykázání a zákaz kontaktu ohrožené osoby, musí odevzdat klíče od společného obydlí. Vykázaná osoba má právo vzít si za účasti policisty své osobní věci

(...). Aktéři domácího násilí se poučují o právech a povinnostech, které jsou vymezené a jsou součástí potvrzení o vykázaní (...)“. *(Adam)*

„Vykázaná osoba by se měla někde hlásit (...). Dále by se měla zdržet po dobu vykázaní vstupu do společného obydlí, vymezeného prostu a kontaktu s ohroženou osobou. Má právo si vzít ze společného obydlí osobní věci, a to za účasti policie. Ohrožená osoba má právo prostřednictvím soudu prodloužit dobu vykázaní a měla by vykázaní dodržovat stejně jako násilná osoba. Některé povinnosti bude mít asi i policista (...)“. *(Alex)*

„(...) povinnosti vykázané osoby patří opustit společné obydlí, stanovený prostor a zákaz navozovat styk a kontakt s ohroženou osobou na dobu deseti dnů. Dále musí vykázaná osoba odevzdat všechny klíče od společného obydlí. Dodržovat vykázaní musí i ohrožená osoba. Povinnosti má i policie, a to provést kontrolu dodržování vykázaní do tří dnů od samotného provedení vykázaní, dále předat vykázané osobě seznam ubytovacích možností (...)“. *(Marcel)*

„Povinností vykázané osoby je dodržovat podmínky vykázaní, to znamená zákaz vstupu do obydlí, vymezeného prostoru a zákaz kontaktu s obětí, musí odevzdat všechny klíče od obydlí. Co se týče práv vykázané osoby, tak mě napadá jen právo na seznam možností ubytování. Ohrožená osoba taky musí dodržovat to vykázaní. (...) povinnost policie provést kontrolu dodržování vykázaní“. *(Svatoslav)*

„(...) povinnost násilné i ohrožené osoby dodržovat vykázaní, tedy pro násilnou osobu zákaz vstupu do bytu, domu, vymezeného prostoru a zákaz kontaktu po dobu deseti dní. Násilná osoba má povinnost odevzdat všechny klíče od společného obydlí a sdělit adresu, kde bude kontaktní, popřípadě k zastížení. Násilná osoba má právo vzít si před odchodem věci osobní potřeby a poté má právo na osobní věci ještě jedenkrát za přítomnosti PČR. Ohrožená osoba má právo na psychosociální pomoc prostřednictvím organizací a institucí poskytující pomoc obětem domácího násilí či trestné činnosti. Mezi povinnosti policisty patří obě strany poučit, dále vyrozumět do dvaceti čtyř hodin od vykázaní intervenční centrum, soud a pokud jsou v rodině i děti, tak OSPOD. Dále by měl policista předat ohrožené osobě seznam institucí poskytujících pomoc a třeba letáček na intervenční centrum. Násilné osobě zase předat seznam ubytovacích možností v okolí. Další práva a povinnosti bych asi hledal v zákoně o PČR (...)“. *(Hynek)*

Poučení, respektive seznámení s právy a povinnostmi, je podstatným úkolem policisty, který nesmí být opomíjen. Uvedená kategorie ukázala značné mezery v této oblasti. I když byly často zmiňovány podstatné body poučení, nikdo neobsáhl většinu. Plusovým bodem je ovšem poloviční znalost pomůcek, kde je možné poučení dohledat (zákon o PČR, potvrzení o vykázaní).

Kategorie č. 4

Zdroje podpory

Vlastnosti	Dimenze
Pomůcky	Nepoznané
Porada	Možná
Školení	Sporadická

Uvedená kategorie zjišťuje názor respondentů na jejich podporu ze strany Policie ČR v oblasti domácího násilí, tedy zda jsou k dispozici nějaké nástroje posilující profesionalitu policistů a jaké je povědomí o těchto prostředcích.

„Každé oddělení by mělo mít k dispozici výjezdové desky na domácí násilí. V těch jsou metodické karty, jak by se mělo postupovat krok po kroku a dále formuláře (...) Stejně formuláře, které jsou v těch výjezdových deskách, jsou vlastně i v informačním systému ETŘ v oddílu domácí násilí. O těch výjezdových deskách na domácí násilí dost policistů vůbec neví (...). V praxi se moc nepoužívají a nikdo je ve výjezdových vozidlech nevozí. Jsou většinou uloženy na oddělení k možnému využití.“ (Daniel)

„(...) výjezdové desky na domácí násilí, ve kterých jsou uloženy formuláře související s problematikou domácího násilí, letáčky a kontakty na různé instituce poskytující pomoc ohrožené osobě, dotazník SARA DN k vyhodnocení nebezpečí pro oběť, seznam ubytovacích možností pro vykázanou osobu. Ty desky jsou uloženy na oddělení a pro přímý výkon se podle mě moc nepoužívají. Upřímně ani nevím, v jakém jsou stavu a zda by nepotřebovaly nějakou aktualizaci. Pochybuji, že o nich vědí všichni kolegové.“ (Adam)

„(...) Možná nějaké desky na domácí násilí, kdy však nevím, zda je na oddělení máme a co je jejich obsahem. Nikdy jsem se o to nezajímal (...).“ (Alex)

„(...) Mohly by být nějaké výjezdové desky, ale nevím, zda je máme k dispozici a jsou v nich potřebné podklady a dokumenty. Co konkrétně by měly ty desky obsahovat, vůbec nevím (...).“ (Marcel)

„(...) k dispozici podle mě na domácí násilí, respektive pro jeho zvládnutí v praxi, nic nemáme. Na oddělení máme v systému ETŘ k dispozici jednotlivé formuláře související s domácím násilím, ale konkrétní názvy těch formulářů si nevybavím.“ (Svatoslav)

„(...) výjezdové desky na domácí násilí, kde jsou na kartičkách instrukce pro zasahující policisty a taky formuláře související s domácím násilím, letáčky, seznamy, dotazník SARA DN apod. Nevím ale, zda je máme na oddělení k dispozici a v jakém jsou stavu. Já jsem si udělal své vlastní desky. Každý má mezi služebními pomůckami i zákon o PČR. Na útvarcích máme přístup k interním aktům a často i starším spisům v ETŘ, které mohou sloužit jako vzor třeba u administrativní stránky vykázaní (...).“ (Hynek)

Polovina aktérů si je vědoma výjezdových desek na domácí násilí a jejich obsahu. Nejsou si však jisti, v jakém jsou aktuálně stavu, což vypovídá o tom, že se v praxi nevyužívají. Dva aktéři se již pouze domnívají, že by nějaké desky mohly být, ale konkrétně o nich už neví. Jeden z aktérů je přesvědčen o tom, že žádné pomůcky do výkonu služby na domácí násilí nejsou. Ve třech případech byl zmiňován i systém EŘR, který skutečně obsahuje samostatný oddíl věnovaný domácímu násilí a sdružuje všechny potřebné formuláře. Z části této kategorie se dá vyvozovat spíše nezájem o dostupné pomůcky než jejich absenci.

Dále se kategorie zaměřuje na možnosti konzultace, podle které by se většina aktérů obrátila s žádostí o radu na vedoucí pracovníky, kolegy a tři aktéři dokonce na intervenční centrum, což je velmi kladné zjištění. Vyjma intervenčního centra však zde vyvstává určitá obava z dosažení požadovaných informací.

„(...) krizovou linku intervenčního centra České Budějovice (...). Jinak mě napadá třeba zavolat z místa kolegovi, o kterém vím, že má s domácím násilím větší zkušenosti anebo poté někoho z vedení oddělení. Krom intervenčního centra nevím, zda bych obdržel požadované informace.“ (Daniel)

„(...) s výjezdem kriminální policie nebo s někým z vedení oddělení (...) zastávám ale názor, že rozhodnutí jdou za mnou a spíše poté jen informuji o svém postupu, než abych něco konzultoval a ověřoval si, zda je to dobře.“ (Adam)

„(...) zavolal někomu z vedení, nebo operačnímu důstojníkovi. Otázkou ale je, zda by mi byl někdo schopen adekvátně poradit (...)“. (Alex)

„(...) dozorcí službu, ale tam si myslím, že bych neuspěl (...) zkusil zavolat vedoucímu oddělení anebo zástupci vedoucího územního odboru Č. Krumlov (...)“. (Marcel)

„(...) bych zavolal vedoucímu oddělení nebo jeho zástupci. Pokud bych se nedovolal nebo neuspěl, nebál bych se zavolat na krizovou linku intervenčního centra (...)“. (Svatoslav)

„(...) zavolal někomu z vedení a nebál bych se ani zavolat na krizovou linku intervenčního centra (...)“. (Hynek)

Závěrem se kategorie č. 4 zabývala školením, přičemž vyšlo najevo, že PČR své příslušníky v oblasti domácího násilí dále nevzdělává. Všichni aktéři se shodli na tom, že školení u nich proběhlo před několika lety a na přesný obsah, kromě jednoho případu, si nikdo z dotazovaných už ani pořádně nevzpomněl.

„Naposledy jsem byl proškolen v rámci základní odborné přípravy před pěti lety. Školení probíhalo jak v teoretické, tak praktické rovině. Někáká paní z intervenčního centra nás seznámila s tím, co je domácí násilí (...). To trvalo asi hodinu. Pak byly tři nebo čtyři modelové situace, které jsme měli vyřešit a vyhodnotit, zda se jedná o domácí násilí a zda vykázat násilníka (...)“. (Daniel)

„(...) Je to asi sedm let. Už si ani nevzpomenu, jakým způsobem to školení probíhalo (...)“. (Adam)

„(...) naposledy jsem byl školen asi před deseti lety, kdy do nás lektor hrnul nějakou teorii. Modelové situace či praktický nácvik nebyl žádný (...)“. (Alex)

„(...) Naposledy to bylo v rámci základní odborné přípravy asi před necelými šesti lety, kde se probírala nějaké teorie a bylo tam pár modelových situací na domácí násilí a vykázaní (...).“ (Marcel)

„Naposledy jsem byl proškolen asi před čtyřmi lety, ale jak to probíhalo, už nevím. Byla tam jen nějaká teorie a prezentace v PowerPointu (...).“ (Svatoslav)

„Upřímně to bylo naposledy v rámci základní odborné přípravy před třemi a půl lety. Tam se nás snažili teoreticky uvést do problematiky a někteří z nás si měli možnost vyzkoušet modelovou situaci a její řešení (...).“ (Hynek)

Kategorie č. 5

Omezující faktory

Vlastnosti	Dimenze
Nepřipravenost	Patrná
Ne-kolegialita	Běžná

Zmíněná kategorie se zabývá okolnostmi, které mají negativní dopad na práci policistů u domácího násilí.

„(...) nedostatek zkušeností a znalostí souvisejících s domácím násilím a vykázaním (...). Pak mě dost limituje nedostatek času na prověření události, když mi třeba operační volá, abych to urychlil, že je další výjezd a musím jet jinam.“ (Daniel)

„(...) mě limituje to, když po mě operační či vedení vyžaduje konkrétní informace a já nemám čas a prostor pro zjištění podstatných skutečností (...).“ (Adam)

„(...) nedostatečná školení na domácí násilí a tím daná určitá nejistota, jak správně postupovat“. (Alex)

„(...) nedostatek znalostí a zkušeností. Taky mě trápí a limituje určitá netečnost dalších složek, třeba kriminálky, která má dost často problém s tím si výjezd převzít, i když jim událost podle zákona i vnitřních nařízení věcně přísluší.“ (Marcel)

„(...) nedostatečná proškolenost a s tím související omezené znalosti a nejistota v postupu. Potom taky špatně nastavená spolupráce s kriminální službou (...).“ (Svatoslav)

„Odlišný názor kolegy a neochota diskuse. (...) vytíženost hlídek, které často tlačí před sebou několik událostí, a operační je vyzývá k tomu, aby svou činnost urychlily (...).“ (Hynek)

Z kategorie vyplynul kritický pohled samotných aktérů. Čtyři aktéři u sebe subjektivně zhodnocují nedostatek znalostí a zkušeností v oblasti domácího násilí. Častým záporným činitelem je taktéž vytíženost a s tím spojený nedostatek času

zasahujících policistů. Opomenout v tomto směru není možné ani sdělení o určitém nestandardním chování kolegů, hlavně operačního střediska a kriminální služby.

5 DISKUSE

Aktéři se shodli, že se domácí násilí vyznačuje typickými znaky, mezi které patří dlouhodobost, opakovanost, neměnné role, nárůst intenzity a neveřejnost. To ostatně uvádí i odborné zdroje (srov. MATOUŠEK, KODYMOVÁ a KOLÁČKOVÁ, ed. 2010: 227).

ŠEVČÍK a ŠTĚPÁNKOVÁ (2011: 47–52) řadí mezi základní formy domácího násilí: fyzické násilí, které je nejzávažnější; psychické a emocionální násilí, které má za cíl vyvolat duševní trápení; ekonomické násilí, které má za následek zbavení oběti finanční nezávislosti; sociální násilí spočívající v zakazování kontaktů s rodinou, přáteli; sexuální násilí a nebezpečné pronásledování. Mezi aktéry bylo nejčastěji zmiňováno fyzické a psychické násilí. Je sice pravdou, že tyto formy jsou v praxi nejčastěji zastoupeny, avšak přirozeně vyvstává otázka, zda jsou aktéři schopni identifikovat i jiné formy domácího násilí.

Dalším podstatným projevem domácího násilí je jeho cyklus, respektive tři opakující se stádia. Jedná se o stupňování napětí, samotný útok a usmíření (srov. *Fáze domácího násilí* [online]). Na tuto skutečnost si vzpomněl pouze jeden z aktérů, který má osobní zkušenost s domácím násilím v blízké rodině. Znalost stádií domácího násilí je nepochybně důležitá, neboť může zdůvodňovat chování aktérů incidentu, jež se v jednotlivých fázích liší.

Určitým rizikem pro odhalení a řešení domácího násilí jsou mýty. Podle ČÍRTKOVÉ a VITOUŠOVÉ (2007: 43–45) mezi nejčastější mýty patří tvrzení, že je domácí násilí soukromá záležitost, objevuje se jen v sociálně slabých rodinách, pachatel i oběť se projevuje typicky, domácího násilí je osudové, vina a provokace na straně oběti, za násilí může závislost. Bohužel některé z mýtů zazněly i mezi aktéry v rámci vymezení domácího násilí (černobílé vnímání, typická oběť, typický pachatel, vina oběti). Tyto mylné představy mohou určitým způsobem ospravedlňovat jednání násilníka a zároveň srážet zbytek sebevědomí a naděje oběti.

Postup řešení u domácího násilí je vymezen žlutou instrukční kartou PČR. Ta uvádí, že po příjezdu k události je nezbytné provést důkladné šetření, rozdělit aktéry, zjistit totožnost osob a skutečnost jejich společného soužití. Dále ověřit existenci znaků domácího násilí, míru rizika pro ohroženou osobu a zvážit další postup, popřípadě přistoupit k vykázaní (srov. *Postup při vykázaní dle § 44 a násl. zák. č. 273/2008 Sb.*). Mezi aktéry se potvrdila důležitost a nezbytnost zjištění co nejvíce informací. Všichni aktéři se shodli na nutnosti oddělení osob, což je mimo jiné podstatou nezkreslených poznatků o dění ve vztahu, rodině. Dále z rozhovorů vyplynula shoda ve snaze oběti pomoci a zabránit dalšímu násilí, což je nejdůležitější a naštěstí u aktérů i osvojené. Sama ČÍRTKOVÁ (2015: 206) uvádí, že: „Z pohledu policie je zřejmě nejpodstatnější zavedení povinnosti chránit oběť domácího násilí před opakovaným útokem partnera.“

Určitý důraz aktérů byl u nutnosti zjištění předchozích incidentů. Není na místě popírat důležitost tohoto zjištění, neboť předchozí útoky mohou rozkrýt stupňování násilného jednání a odhalit míru budoucího nebezpečí. Je třeba ale mít na paměti, že i jeden incident může být domácím násilím nebo jeho začátkem, což ostatně uvádí i PČR na svých webových stránkách (srov. *Domácí násilí: Nebudme slepí k domácímu násilí!* [online]). Jako možný způsob řešení situace aktéři uvedli odchod oběti k příbuzným, známým. Je na zvážení, zda se jedná o vhodné východisko. K tomuto kroku může oběť dospět i sama a nepotřebuje k tomu účast policie. Násilná osoba má skoro vždy neuvěřitelný přehled o osobách, které by mohly oběti pomoci, ať už se jedná o blízkou rodinu nebo kamarády. Dost často jsou tito možní „zachránci“ terčem manipulace ze strany násilníka, který dělá všemožné, aby ohroženou osobu od přirozených zdrojů pomoci zcela odstříhl a co nejvíce zdiskreditoval. O tomto jednání jako o sociálním násilí hovoří i STOČESOVÁ a ČÁP (2020: 32–33), podle kterých jde „(...) o sociální izolaci a redukci životního prostoru, a to odpíráním svobody pohybu, omezováním či úplným zákazem společenských (přátelských) styků, bránění kontaktu s primární rodinou (...)“. Je na místě, aby policisté ke každému případu přistupovali zodpovědně a uvědomovali si, že rozhodují o dalším osudu ohrožené osoby, o jejím budoucím zdraví, možná i životě.

U aktérů není dán stejný postup řešení domácího násilí ani přístup k samotné ohrožené osobě. V rozhovorech převažuje určitý odstup a úřední postoj k oběti. Při tom STRÍLKOVÁ a FRYSTÁK (2009: 50) uvádí, že: „V průběhu rozhovoru musí policista vystupovat chápavě. Musí mluvit stručně a jasně a být si jistý, že mu ohrožená osoba rozuměla. Policista musí ohrožené osobě aktivně naslouchat, věnovat jí potřebnou pozornost a poskytnout zpětnou vazbu. Důležité je, aby tato získala pocit, že policista jejímu tvrzení věří, a to i v případě, že tomu tak nebude a je ochoten naslouchat.“

V rozhovorech zazněl názor na nutnost, vhodnost souhlasu ohrožené osoby s institutem vykázaní. Tento požadavek je zcela zcestný, neboť souhlas ohrožené osoby se nevyžaduje (srov. *Domácí násilí – institut vykázaní a další informace* [online]). U vykázaní často absentovalo i poučení o právech ohrožené osoby, které je podle STRÍLKOVÉ a FRYSTÁKA (2009: 43) zásadní a musí ze strany policisty vždy proběhnout.

Ačkoli byly zkoumáním metodik a interních aktů PČR zjištěny různé pomůcky na řešení domácího násilí (instrukční karty, výjezdové desky), ze strany aktérů jsou často nepoznané a nepoužívané.

U potřeby konzultace při řešení domácího násilí ani jeden z aktérů jako možný zdroj informací neuvedl metodika, který je i pro tyto případy zřízen PPP č. 181/2020 (srov. KRÁKORA 2020: čl. 2).

Periodická školení policistů na domácí násilí taktéž v reálu neprobíhají, což uvedli sami aktéři. Přitom výzkumným šetřením bylo zjištěno, že školení policistů na domácí násilí je PČR nastaveno, neveřejným interním dokumentem, s frekvencí nejméně jedenkrát za rok.

Závěr

Cílem bakalářské práce bylo zjistit připravenost policistů Územního odboru Český Krumlov na řešení domácího násilí. K dosažení vytčeného cíle jsem stanovil dvě výzkumné otázky zjišťující úroveň teoretických znalostí policistů ve zkoumané oblasti a podporu Policie ČR jako instituce ke zvládnutí domácího násilí v praxi.

Teoretický základ a charakteristické projevy domácího násilí jsem vymezil prostřednictvím veřejně dostupných publikací, ze kterých vycházejí při přípravě policistů i vzdělávací útvary PČR. Úlohu PČR a její činnost v oblasti domácího násilí jsem detekoval analýzou zákona o PČR, interních metodik a pomůcek, jež byly pro odhalení a řešení incidentů nesoucích znaky domácího násilí policií vyvinuty. Vzdělávání a školení policistů jsem zjišťoval sondáží a výzkumným šetřením mezi výše postavenými zástupci Útvaru policejního vzdělávání a služební přípravy ve snaze zachytit aktuální nastavení vzdělávacího systému v dané problematice.

Porovnáním teoretických pohledů na domácí násilí a výsledků výzkumných poznatků jsem dospěl k závěru, že policisté ÚO ČK disponují základní teoretickou znalostí, jež je nezbytná nejen k identifikaci, ale i k následnému řešení domácího násilí. Dotazovaní policisté jsou schopni rozpoznat domácí násilí a individuálně zorganizovat postup vedoucí k ochraně oběti. Sice se postup často neshoduje s metodikou, ale i přes to je způsobilý oběti pomoci. Co se týče vykazání, které je stěžejním prostředkem policejní intervence, tak v tomto směru mají policisté pouze průměrné vědomosti. Nežli vykazáním by nejednou řešili domácí násilí spíše motivací oběti k odchodu k příbuzným, kamarádům. Mezi dotazovanými panuje i určitá neznalost prostředků vyvinutých k podpoře zvládnutí problematiky domácího násilí. Jedná se převážně o výjezdové desky a jejich obsah. S pochybnostmi se aktéři vyjádřili i k možnosti konzultace. Ačkoli vnitřní směrnice PČR nastavují pravidelná školení policistů na domácí násilí s periodicitou nejméně jednou za rok, opak je pravdou. Ke školení v praxi nedochází. Policisté si musí vystačit s nabytými znalostmi pocházejícími často ze ZOP, anebo musí v tomto směru projevit osobní iniciativu a edukovat se v oblasti domácího násilí sami. Kromě tohoto negativního aspektu se policisté ÚO ČK v přímém výkonu mnohdy setkávají s vytížeností a nestandardním chováním kolegů, tedy faktory, které mohou mít záporný vliv na prověřování událostí s podezřením na domácí násilí. I sami aktéři pocítují nejistotu, určité rezervy svých vědomostí, zkušeností a ocenili by větší zapojení školních policejních středisek a lektorů PČR. Podporu PČR jako instituce tedy aktéři vnímají jako nedostatečnou.

Z uvedeného více než jasně rezonuje průměrná, místy podprůměrná připravenost policistů ÚO Český Krumlov na řešení domácího násilí.

Za účelem zlepšení stavu připravenosti policistů navrhuji pravidelná školení na problematiku domácího násilí, nejlépe ve spolupráci se zaměstnanci intervenčních center. Jako další možnost vnímám vytvoření školicího webového rozhraní, které by obsahovalo všechny podstatné informace z dané problematiky s výstupním testem, jež by musel nejméně dvakrát za rok splnit každý policista příslušný k řešení domácího násilí. To jsou dle mého názoru jedny z cest, jak by bylo možné připravenost policistů zlepšit. V tomto směru by PČR měla bezesporu vyvinout více aktivity, neboť stávající stav může narávat

násilníkům a vážným způsobem ohrožovat oběť domácího násilí, která se na policisty obrací s nadějí adekvátní pomoci.

S odkazem na zmíněné výsledky jsem přesvědčen, že stanovený cíl práce jsem splnil.

Zjištěné a prezentované skutečnosti mohou sloužit jako edukační zdroj v oblasti domácího násilí nejen pro příslušníky PČR, ale i pro sociální pracovníky intervenčních center a jiných organizací, které se aktivně podílejí na stabilizování a zlepšení životní situace nejedné oběti domácího násilí.

Seznam použitých zdrojů

Monografie

- BEDNÁŘOVÁ, Zdena., c2009 *Domácí násilí: zkušenosti z poskytování sociální a terapeutické pomoci ohroženým osobám*. Praha: Acorus. ISBN 978-80-254-5422-0.
- CRESWELL, John W., c1998 *Qualitative inquiry and research design: choosing among five traditions*. 3. vyd. Thousand Oaks, Calif.: Sage Publications. ISBN 07-619-0144-2.
- ČÍRTKOVÁ, Ludmila., 2020 *Domácí násilí: nebezpečné rodinné vztahy ve 21. století*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk. ISBN 978-80-7380-806-8.
- ČÍRTKOVÁ, Ludmila., 2008 *Moderní psychologie pro právníky: [domácí násilí, stalking, predikce násilí]*. Praha: Grada. Psyché (Grada). ISBN 978-80-247-2207-8.
- ČÍRTKOVÁ, Ludmila., 2015 *Policejní psychologie*. 2., rozšířené vydání. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk. ISBN 978-80-7380-581-4.
- ČÍRTKOVÁ, Ludmila a Petra VITOUŠOVÁ., 2007 *Pomoc obětem (a svědkům) trestných činů: příručka pro pomáhající profese*. Praha: Grada. ISBN 978-80-247-2014-2.
- ČÍRTKOVÁ, Ludmila., 2014 *Viktimologie pro forenzní praxi*. Praha: Portál. ISBN 978-80-262-0582-1.
- GULOVÁ, Lenka a Radim ŠÍP, ed., 2013 *Výzkumné metody v pedagogické praxi*. Praha: Grada. Pedagogika (Grada). ISBN 978-80-247-4368-4.
- Kolektiv autorů., 2016 *Mlčení bolí: postřehy z desetileté praxe intervenčních center*. [Ústí nad Labem]: Asociace pracovníků intervenčních center ČR. ISBN 978-80-270-0459-1.
- KUČEROVÁ, Helena., 2019 *Zákon o odpovědnosti za přestupky a řízení o nich a zákon o některých přestupcích: s komentářem a judikaturou*. 2. aktualizované vydání. Praha: Leges. Komentátor. ISBN 978-80-7502-383-4.
- LEVOVÁ, Jana, ed., 2010 *Metodika pro práci s cizinci žijícími v České republice, kteří jsou ohroženi domácím násilím*. Brno: Spondea při ČČK Brno. ISBN 978-80-254-8499-9.
- MATOUŠEK, Oldřich, Pavla KODYMOVÁ a Jana KOLÁČKOVÁ, ed., 2010 *Sociální práce v praxi: specifika různých cílových skupin a práce s nimi*. Vyd. 2. Praha: Portál. ISBN 978-80-7367-818-0.
- MIŠOVIČ, Ján., 2019 *Kvalitativní výzkum se zaměřením na polostrukturovaný rozhovor*. Praha: Slon. Studijní texty (Sociologické nakladatelství). ISBN 978-80-7419285-2.
- *Policie České republiky: Police of the Czech Republic*., 2017 2. vydání. Praha: Policejní prezidium České republiky. ISBN 978-80-270-0664-9.

- REICHEL, Jiří., 2009 *Kapitoly metodologie sociálních výzkumů*. Praha: Grada. Sociologie (Grada). ISBN 978-80-247-3006-6.
- STOČESOVÁ, Veronika a David ČÁP., 2020 *Psychoterapeutická práce s původci domácího násilí: zvládání vzteku, agrese a násilných projevů*. Praha: Portál. ISBN 978-80-262-1655-1.
- STRÍLKOVÁ, Patricie a Marek FRYSTÁK., 2009 *Vykázání jako prostředek ochrany před domácím násilím*. Ostrava: Key Publishing. Právo (Key Publishing). ISBN 978-80-7418-020-0.
- ŠEVČÍK, Drahomír a Naděžda ŠTĚPÁNKOVÁ., 2011 *Domácí násilí: kontext, dynamika a intervence*. Praha: Portál. ISBN 978-80-7367-690-2.
- ŠVAŘÍČEK, Roman a Klára ŠEĐOVÁ., 2007 *Kvalitativní výzkum v pedagogických vědách*. Praha: Portál. ISBN 978-80-7367-313-0.
- VANGELI, Benedikt., 2009 *Zákon o Policii České republiky: komentář*. Praha: C.H. Beck. Beckovy texty zákonů s komentářem. ISBN 978-80-7400-142-0.
- VARGOVÁ, Branislava, Dana POKORNÁ a Marie TOUFAROVÁ., 2008 *Partnerské násilí: postřehy z desetileté praxe intervenčních center*. Praha: Asociace pracovníků intervenčních center ČR, 2008. ISBN 978-80-86131-76-4.

Elektronické zdroje

- MAGDALENÍUM, Z.S. *Fáze domácího násilí* [online]. [cit. 2022-02-25]. Dostupné z: <https://www.magdalenium.cz/faze-domaciho-nasili>
- ODBOR PREVENCE KRIMINALITY, MINISTERSTVO VNITRA ČESKÉ REPUBLIKY. *Domácí násilí - institut vykazání a další informace* [online]. 15. dubna 2020 [cit. 2022-02-28]. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/clanek/domaci-nasili-institut-vykazani-a-dalsi-informace.aspx>
- POLICIE ČESKÉ REPUBLIKY. *Domácí násilí: Nebuďme slepí k domácímu násilí!* [online]. [cit. 2022-02-25]. Dostupné z: <https://www.policie.cz/clanek/domaci-nasili-644841.aspx>
- POLICIE ČESKÉ REPUBLIKY. *Institut vykazání: Vykázání dle zákona č. 273/2008 Sb., o Policii České republiky* [online]. [cit. 2022-02-26]. Dostupné z: <https://www.policie.cz/clanek/preventivni-informace-institut-vykazani.aspx>
- POLICIE ČESKÉ REPUBLIKY. *Policie České republiky – KŘP Jihočeského kraje: Kontakty Územního odboru Český Krumlov* [online]. [cit. 2022-03-01]. Dostupné z: <https://www.policie.cz/clanek/kontakty-uzemniho-odboru-cesky-krumlov.aspx>
- POLICIE ČESKÉ REPUBLIKY. *Základní policejní služby* [online]. [cit. 2022-03-01]. Dostupné z: <https://www.policie.cz/clanek/zakladni-policejni-sluzby.aspx>
- SAFE STEPS FAMILY VIOLENCE RESPONSE CENTER. *Family Violence Myths & Facts* [online]. [cit. 2022-02-25]. Dostupné z: <https://www.safesteps.org.au/understanding-family-violence/family-violence-myths-facts/>

- UNITED NATIONS. *What Is Domestic Abuse?* [online]. [cit. 2022-02-25]. Dostupné z: <https://www.un.org/en/coronavirus/what-is-domestic-abuse>

Legislativní dokumenty

- Zákon 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění platném k 1. 2. 2022 [online]. [cit. 2022-02-25]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2009-40>

Nepublikované dokumenty

- KRÁKORA, Pavel., 2020 *Pokyn policejního prezidenta č. 181/2020, o postupu při řešení incidentů se znaky domácího násilí*. Praha: ředitelství služby pořádkové policie Policejního prezidia České republiky. Nepublikovaný dokument.
- *Postup při vykazání dle § 44 a násl. zák. č. 273/2008 Sb.* Praha: ředitelství služby pořádkové policie Policejního prezidia České republiky. Nepublikovaný dokument.
- *Praktická doporučení pro výjezd k případům domácího násilí*. Praha: ředitelství služby pořádkové policie Policejního prezidia České republiky. Nepublikovaný dokument.
- *SARA DN: Pomůcka pro policisty při hodnocení a řízení rizika domácího násilí*. Praha: Bílý kruh bezpečí, z.s., 2016. Nepublikovaná pomůcka.

Seznam použitých zkratk

ETR	– Evidence trestního řízení
IMZ	– Instrukčně metodické zaměstnání
PČR	– Policie České republiky
PPP č. 181/2020	– Pokyn policejního prezidenta č. 181/2020, o postupu při řešení incidentů se znaky domácího násilí
PTSP	– Posttraumatická stresová porucha
ŠPS	– Školní policejní středisko
ÚO ČK	– Územní odbor Český Krumlov
ZOP	– Základní odborná příprava

Seznam příloh

Příloha I.	Osnova polostrukturovaného rozhovoru
Příloha II.	Přepis rozhovorů s aktéry
Příloha III.	Pokyn policejního prezidenta č. 181/2020, o postupu při řešení incidentů se znaky domácího násilí
Příloha IV.	<i>Praktická doporučení pro výjezd k případům domácího násilí.</i> Praha: ředitelství služby pořádkové policie Policejního prezidia České republiky. Nepublikovaný dokument.
Příloha V.	<i>Postup při vykázaní dle § 44 a násl. zák. č. 273/2008 Sb.</i> Praha: ředitelství služby pořádkové policie Policejního prezidia České republiky. Nepublikovaný dokument.
Příloha VI.	<i>SARA DN: Pomůcka pro policisty při hodnocení a řízení rizika domácího násilí.</i> Praha: Bílý kruh bezpečí, z.s., 2016. Nepublikovaná pomůcka.

Příloha I.

Osnova polostrukturovaného rozhovoru

Obecné dotazy:

1. Jaká je délka vašeho služebního poměru?
2. Jaká je vaše praktická zkušenost s domácím násilím (profesní/osobní)?

Klíčové dotazy:

3. Co je podle vás domácí násilí a jaké jsou jeho typické projevy?
4. Jak byste postupoval při vyhodnocování a řešení události s podezřením na domácí násilí?
5. Co je vykazání a kdy je možné ho využít?
6. Jaká práva a povinnosti jsou spojená s institutem vykazání?
7. Jakými pomůckami jste vybaveni při výjezdech k událostem s podezřením na domácí násilí?
8. Koho máte možnost požádat o odbornou konzultaci v případě pochybností či nejasností na místě události?
9. Kdy a jakým způsobem jste byl naposledy proškolen v problematice domácího násilí?
10. Co Vás limituje při práci na místě události, kde je podezření na domácí násilí?

Příloha II.

Přepis rozhovorů s aktéry

Rozhovor č. 1 – Daniel

Můžete mi říct, co je podle vás domácí násilí a jaké jsou jeho typické projevy?

Ano mohu. Domácí násilí musí splňovat typické znaky, mezi které patří dlouhodobost, stupňování, jednání za zavřenými dveřmi, jasně dané role. Co se týče těch rolí, pokud se ohrožená osoba projeví taky násilně, nemůže se jednat o domácí násilí. Často se stává, že oběť si násilné jednání dává za vinu a agresora omlouvá. Za mě je nejdůležitější znak určitě neměnnost rolí, stupňování a dlouhodobost násilného jednání, která je pro oběť nebezpečná. Domácí násilí může mít různé formy jako psychické, fyzické, emocionální, ekonomické, sociální násilí, které je aplikováno násilnou osobou na ohrožené osobě. Nemám žádné velké profesní ani osobní zkušenosti s domácím násilím. Tím bych to asi uzavřel.

Jak byste postupoval při vyhodnocování a řešení události s podezřením na domácí násilí?

Na místě bych si určitě rozdělil aktéry incidentu a samostatně bych je pořádně vyslechl. Zjišťoval bych podstatné informace o předchozích útocích, hádkách apod. A to i u dětí, sousedů. Snažil bych se zjistit, zda jsou naplněny znaky domácího násilí. Po nezaujatém vyhodnocení zjištěných informací bych se v případě podezření na domácí násilí asi podíval do nějakých pomůcek, třeba zákona, zavolal bych někomu zkušenějšímu nebo někomu z vedení a poradil se o dalším postupu. Ohroženou osobu bych vzal na oddělení a pořádně ji vyslechl a vše zaprotokoloval. Zjišťoval bych, zda jsou důvody k vykázaní násilné osoby či je možnost jiného způsobu řešení situace, jako třeba odchodu oběti k někomu ze známých, příbuzných. Jiná alternativa mě nenapadá. Nevím, zda je to správný postup, ale takto bych na místě postupoval.

Co je vykázaní a kdy je možné ho využít?

Vykázání je institut, v rámci kterého může policista vykázat ze společného obydlí násilnou osobu, která se vůči ohrožené osobě dopouští domácího násilí. Vykázání trvá deset dnů a jeho účelem je zamezení kontaktu násilné osoby s ohroženou osobou. Cílem je zabránit dalšímu násilnému jednání a poskytnout oběti čas na další řešení situace. Třeba obrátit se na soud, intervenční centrum. Jde vlastně o určitou ochranu ohrožené osoby před dalším útokem. Vykázání je možné využít u identifikovaného domácího násilí, pokud je důvodná obava, že je oběť v nebezpečí. Jako že jí hrozí vážná újma na zdraví, životě, lidské důstojnosti. Aplikace institutu vykázaní se odvíjí od toho, jak policista situaci na místě vyhodnotí. K vykázaní určitě nedochází u každého případu domácího násilí.

Jaká práva a povinnosti jsou spojená s institutem vykázaní?

No, to je dost otevřená otázka. Práva a povinnosti má jak ohrožená, tak násilná osoba. Povinnosti má vlastně i policista vůči ohrožené i násilné osobě. K povinnostem násilné osoby mě napadá, že musí opustit společné obydlí na dobu deseti dnů, stejně jako

vymezený prostor, zdržet se kontaktu s ohroženou osobou, odevzdat všechny klíče od společného obydlí. Násilná osoba má právo vzít si ze společného obydlí své osobní věci, a to pouze za účasti policisty. Ohrožená osoba nesmí vpustit násilnou osobu do společného obydlí. Povinností policisty je předat násilné osobě seznam ubytovacích možností v daném místě, zjistit adresu, kde se bude násilná osoba zdržovat a poučit obě strany. Žádná konkrétní práva a povinnosti mě dále nenapadají, ale jsou uvedena v zákoně o PČR, do kterého bych případně nahlédl.

Jakými pomůckami jste vybaveni při výjezdech k událostem s podezřením na domácí násilí?

Každé oddělení by mělo mít k dispozici výjezdové desky na domácí násilí. V těch jsou metodické karty, jak by se mělo postupovat krok po kroku a dále formuláře, které policie využívá při šetření domácího násilí a vykázání násilné osoby. Jsou tam vlastně poučení, seznamy institucí poskytující pomoc ohroženým osobám, letáčky, seznam ubytovacích možností pro násilnou osobu, formulář potvrzení o vykázání, úřední záznam o incidentu se znaky domácího násilí, dotazník SARA DN. Stejně formuláře, které jsou v těch výjezdových deskách jsou vlastně i v informačním systému ETŘ v oddílu domácí násilí. O těch výjezdových deskách na domácí násilí dost policistů vůbec neví, pokud je o nich neinformují služebně starší kolegové. V praxi se moc nepoužívají a nikdo je ve výjezdových vozidlech nevozí. Jsou většinou uloženy na oddělení k možnému využití.

Koho máte možnost požádat o odbornou konzultaci v případě pochybností či nejasností na místě události?

Kolega nám zajistil možnost kontaktovat krizovou linku intervenčního centra České Budějovice a tam s nimi probrat vše potřebné. Většina oddělení ale takovou možnost nemá. Jinak mě napadá třeba zavolat z místa kolegovi, o kterém vím, že má s domácím násilím větší zkušenosti anebo poté někoho z vedení oddělení. Krom intervenčního centra nevím, zda bych obdržel požadované informace.

Kdy a jakým způsobem jste byl naposledy proškolen v problematice domácího násilí?

Naposledy jsem byl proškolen v rámci základní odborné přípravy před pěti lety. Školení probíhalo jak v teoretické, tak praktické rovině. Nějaká paní z intervenčního centra nás seznámila s tím, co je domácí násilí, jak se projevuje, jaké má znaky a prostě tu teoretickou rovinu. To trvalo asi hodinu. Pak byly tři nebo čtyři modelové situace, které jsme měli vyřešit a vyhodnotit, zda se jedná o domácí násilí a zda vykázat násilníka. Podstatou byl spíše postup zasahující hlídky PČR na místě, než řešení nějakého vykázání a administrativy s tím spojené. Od té doby jsem nikým školen na domácí násilí nebyl.

Co vás limituje při práci na místě události, kde je podezření na domácí násilí?

V první řadě mě napadá nedostatek zkušeností a znalostí souvisejících s domácím násilím a vykázáním. To souvisí i s absencí pravidelného školení. Pak mě dost limituje nedostatek času na prověření události, když mi třeba operační volá, abych to urychlil, že je další výjezd a musím jet jinam.

Rozhovor č. 2 – Adam

Můžete mi říct, co je podle vás domácí násilí a jaké jsou jeho typické projevy?

Nejtypičtější je fyzické a psychické násilí ze strany muže na ženu. Domácí násilí má své charakteristické znaky jako dlouhodobost, opakovanost, neměnnost rolí a páchaní násilí mimo dohled veřejnosti. Domácí násilí má nemalé následky na budoucí život oběti, která často neví, jak z toho ven. Domácí násilí je jednostranné a agresor je často sdílný a s policií spolupracuje, situaci zlehčuje. Mnohdy si pokládám otázku, proč se vlastně ty ohrožené osoby k násilníkům vrací? Přijde mi, jako by potřebovaly k životu nějaké drama. To mi nikdy nešlo do hlavy. Některé profesní zkušenosti s domácím násilím mám, ale nic světoborného.

Jak byste postupoval při vyhodnocování a řešení události s podezřením na domácí násilí?

V první řadě bych určitě poskytl první pomoc, zabránil dalšímu napadání a poté oddělil násilníka od oběti. Podstatné je věnovat dostatek času, prostoru a empatie pravděpodobné oběti, od které potřebuji zjistit informace k události. Ideální je, pokud násilníka z místa odveze jiná hlídka, neboť se pak oběť cítí více v bezpečí. Zapomínat se nesmí ani na děti, které jsou taktéž ohroženými osobami a mohou poskytnout podstatné informace. Pak pořádně zadokumentovat, co se vůbec děje, ověřit, jak vypadá společné obydlí s důrazem na známky po násilném jednání. V případě potřeby nabídnout psychologickou pomoc prostřednictvím krizového intervenanta, a tak nějak rozumně a šetrně ohroženou osobu pořádně vyslechnout k události, vztahu mezi ní a násilnou osobou, předchozím napadením apod. K ohrožené osobě přistupovat šetrně, bez předsudků, prostě lidsky. Dát jí najevo, že v tom není sama, jsme tu proto, abychom jí pomohli a že je zde možnost řešení. Vlastně ji poučit o možnostech, včetně vykazání. Pak poučit o všem i násilnou osobu. Vím, že existují nějaké vzory a metodiky postupu, ale zastávám názor, že každý případ je jiný a není možné to lajnovat. Postup by měl vždy odrážet individuální situaci na místě.

Co je vykazání a kdy je možné ho využít?

Vykazání je vlastně znemožnění násilné osobě, aby po dobu 10 dní vstupovala do společného obydlí a vymezeného prostoru a zdržela se kontaktu s ohroženou osobou. K aplikaci vykazání jsou zapotřebí nějaké podmínky. No, a to je těžké v případě absence svědků vlastně ověřit, kde je pravda. Vykazání vnímám jako podstatný zásah do práv a svobod a pokaždé to hodně zvažuji. Samozřejmě záleží na posouzení policisty, zda vykazání aplikuje, či nikoli. Jako zásadní impuls k provedení vykazání беру závažnost obsahu výpovědi poškozené osoby. Vykazání zabraňuje v dalších útocích a poskytuje oběti čas a prostor na vyřešení situace. Z mého pohledu by s vykazáním měla ohrožená osoba souhlasit, i když to v praxi není zapotřebí.

Jaká práva a povinnosti jsou spojená s institutem vykazání?

Co mě tak napadá, tak ohrožená osoba má právo na psychologickou pomoc, pomoc ze strany intervenčního centra, pomoc policie a pomoc dalších institucí. Vykázaná osoba má povinnost dodržovat vykazání a zákaz kontaktu ohrožené osoby, musí odevzdat klíče od společného obydlí. Vykázaná osoba má právo vzít si za účasti policisty své osobní věci. Víc mě nenapadá. Aktéři domácího násilí se poučují o právech a povinnostech, které jsou vymezené a jsou součástí potvrzení o vykazání. Tím bych to uzavřel.

Jakými pomůckami jste vybaveni při výjezdech k událostem s podezřením na domácí násilí?

Máme k dispozici výjezdové desky na domácí násilí, ve kterých jsou uloženy formuláře související s problematikou domácího násilí, letáčky a kontakty na různé instituce poskytující pomoc ohrožené osobě, dotazník Sara DN k vyhodnocení nebezpečí pro oběť, seznam ubytovacích možností pro vykázanou osobu. Ty desky jsou uloženy na oddělení a pro přímý výkon se podle mě moc nepoužívají. Upřímně ani nevím, v jakém jsou stavu a zda by nepotřebovaly nějakou aktualizaci. Pochybuji, že o nich vědí všichni kolegové.

Koho máte možnost požádat o odbornou konzultaci v případě pochybností či nejjasností na místě události?

Já bych asi věc konzultoval s výjezdem kriminální policie nebo s někým z vedení oddělení, pokud by se jednalo o závažnější, složitější věc. To jsou pro mě možnosti konzultace. Osobně zastávám ale názor, že rozhodnutí jdou za mnou a spíše poté jen informuji o svém postupu, než abych něco konzultoval a ověřoval si, zda je to dobře.

Kdy a jakým způsobem jste byl naposledy proškolen v problematice domácího násilí?

To už je dlouho, co jsem byl na domácí násilí školen. Je to asi sedm let. Už si ani nevzpomenu, jakým způsobem to školení probíhalo. Fakt nevím.

Co vás limituje při práci na místě události, kde je podezření na domácí násilí?

Jako u každého výjezdu mě limituje to, když po mě operační či vedení vyžaduje konkrétní informace a já nemám čas a prostor pro zjištění podstatných skutečností. Prostě na nás tlačí a chtějí hned nejlépe všechny informace.

Rozhovor č. 3 – Alex

Co je podle vás domácí násilí a jaké jsou jeho charakteristické projevy?

K domácímu násilí bych uvedl, že může mít různé formy jako fyzické, psychické, ekonomické násilí apod. Dochází k němu delší dobu mezi blízkými osobami za zavřenými dveřmi. Vím, že to má specifické znaky, mezi které patří právě neveřejnost, určitá uzavřenost aktérů před veřejností. Dál si nevzpomenu a nevím, jak bych měl domácí násilí více vymezit. Mé profesní zkušenosti s domácím násilím jsou mizerné.

Jak byste postupoval při vyhodnocování a řešení události s podezřením na domácí násilí?

Určitě bych aktéry od sebe oddělil a pořádně je vyslechl. Dotazoval bych se i sousedů, jak to v dané rodině vypadá, zda něco neslychávají, neví a tak. S ohroženou osobou bych se snažil jednat lidsky, empaticky a její situaci bych nezlehčoval. Podstatné jsou i děti, které žijí ve společné domácnosti, neboť jsou taktéž ohroženými osobami a mimo to mohou poskytnout podstatné informace o tom, co se doma děje. Pokud bych provedeným šetřením vyhodnotil nějakou hrozbu pro oběť a identifikoval bych vlastně domácí násilí, tak bych využil vykázaní násilné osoby. Pokud by k aplikaci vykázaní nedošlo, poškozené osobě bych doporučil odchod k příbuzným nebo kamarádům.

Co je vykázání a kdy je možné ho využít?

Vykázání je určitá forma ochrany pro ohroženou osobu, díky které je násilná osoba vykázána ze společného obydlí, vymezeného prostoru. Je to čas, který má oběť k tomu, aby si mohla situaci vyřešit. Vykázání trvá deset dní a je ho možné rozhodnutím soudu na žádost ohrožené osoby prodloužit. K aplikaci vykázání je nutné splnění znaků domácího násilí a reálné nebezpečí pro oběť ve smyslu dalšího útoku s možností vážné újmy na zdraví, životě. Využití institutu se odvíjí od posouzení události policistou.

Jaká práva a povinnosti jsou spojená s institutem vykázání?

Vykázaná osoba by se měla někde hlásit, co si tak pamatuji. Dále by se měla zdržet po dobu vykázání vstupu do společného obydlí, vymezeného prostoru a kontaktu s ohroženou osobou. Má právo si vzít ze společného obydlí osobní věci, a to za účasti policie. Ohrožená osoba má právo prostřednictvím soudu prodloužit dobu vykázání a měla by vykázání dodržovat stejně jako násilná osoba. Některé povinnosti bude mít asi i policista, ale víc ze mě nedostanete, protože si to nevybavím. Kde bych to hledal, mě nenapadá.

Jakými pomůckami jste vybaveni při výjezdech k událostem s podezřením na domácí násilí?

Teoreticky si myslím, že policie má nějaké pomůcky k dispozici, ale nevím, co konkrétně. Možná nějaké desky na domácí násilí, kdy však nevím, zda je na oddělení máme a co je jejich obsahem. Nikdy jsem se o to nezajímal. Po tomto rozhovoru ale začnu, neboť cítím, že mám značné rezervy a nedostatky v oblasti domácího násilí.

Koho máte možnost požádat o odbornou konzultaci v případě pochybností či nejjasností na místě události?

Asi bych při nutnosti konzultace zavolał někomu z vedení nebo operačnímu důstojníkovi. Otázkou ale je, zda by mi byl někdo schopen adekvátně poradit. Nikdo jiný, na koho bych se mohl obrátit, mě nenapadá.

Kdy a jakým způsobem jste byl naposledy proškolen v problematice domácího násilí?

No tak naposledy jsem byl školen asi před deseti lety, kdy do nás lektor hřnul nějakou teorii. Modelové situace či praktický nácvik nebyl žádný. Detailně si na to s ohledem na časový odstup ale už nevzpomenu.

Co vás limituje při práci na místě události, kde je podezření na domácí násilí?

Cítím, že mě limitují nedostatečná školení na domácí násilí a tím daná určitá nejistota, jak správně postupovat.

Rozhovor č. 4 – Marcel

Co je podle vás domácí násilí a jaké jsou jeho typické projevy?

Domácí násilí je odlišné od klasického násilí tím, že má typické znaky, mezi které patří neveřejnost, eskalace, dlouhodobost, neměnné role aktérů jako násilné a ohrožené osoby. Domácí násilí může mít různé podoby jako psychické, fyzické, ekonomické, sexuální násilí a tak podobně. Většinou nemá čistokrevnou podobu, ale dost často je kombinací několika forem. Jeho oběť je často odevzdaná, bázlivá, násilníka omlouvá a chová se taky typicky. Podle mě jsem se ještě nikdy nesetkal s domácím násilím.

Jak byste postupoval při vyhodnocování a řešení události s podezřením na domácí násilí?

Těžko říct, jak bych postupoval. Záleželo by na konkrétní situaci. Dost často se nechávám řídit svou intuicí a snažím se s protistranou vždy jednat férově. Určitě bych se snažil na místě uklidnit situaci, aktéry oddělit od sebe a zjistit od každého zvlášť, co se stalo a co se v rodině děje. Pokud by to nebylo k tomu, aby aktéři zůstali pospolu a hrozilo by další napadení či incident, snažil bych se někoho z nich motivovat k odchodu ke kamarádům, příbuzným nebo známým. Spíš než to řešit vykázaním, bych volil tuto variantu. Nejsem schopen říct, co bych dělal, kdyby ani jeden z nich nechtěl společné obydlí opustit. To se mi ještě nikdy nestalo. Vykázání vnímám jako velký zásah do práv a svobod jedince, a proto bych ho osobně využíval pouze v krajním případě. Konkrétní postup činnosti na místě mě v tuto chvíli fakt nenapadá.

Co je vykázaní a kdy je možné ho využít?

Podle mě může policista vykázat agresora v případě hrozícího nebezpečí z dalšího útoku vůči oběti. Smyslem vykázaní je vlastně ochrana ohrožené osoby před dalším útokem, zamezení kontaktu a styku s agresorem na dobu deseti dní. Doba vykázaní se nedá zkrátit a musí ho dodržovat jak násilná, tak ohrožená osoba. S vykázaním jsou spojená určitá práva a povinnosti jak pro aktéry incidentu, tak pro policistu.

Jaká práva a povinnosti jsou spojená s institutem vykázaní?

Vím, že musí být poučena ohrožená i vykázaná osoba. Mezi povinnosti vykázané osoby patří opustit společné obydlí, stanovený prostor a zákaz navozovat styk a kontakt s ohroženou osobou na dobu deseti dnů. Dále musí vykázaná osoba odevzdat všechny klíče od společného obydlí. Dodržovat vykázaní musí i ohrožená osoba. Povinnosti má i policie, a to provést kontrolu dodržování vykázaní do tří dnů od samotného provedení vykázaní, dále předat vykázané osobě seznam ubytovacích možností. Na více si nevzpomenu. Kdybych to potřeboval, snažil bych se to někde dohledat, třeba v nějakém závazném pokynu nebo někde jinde. Kde konkrétně, ale teď nevím.

Jakými pomůckami jste vybaveni při výjezdech k událostem s podezřením na domácí násilí?

Tak to vůbec netuším. Mohly by být nějaké výjezdové desky, ale nevím, zda je máme k dispozici a jsou v nich potřebné podklady a dokumenty. Co konkrétně by měly ty desky obsahovat, vůbec nevím. Žádné další pomůcky na zvládání domácího násilí v terénu mě nenapadají.

Koho máte možnost požádat o odbornou konzultaci v případě pochybností či nejasností na místě události?

Určitě bych kontaktoval dozorčí službu, ale tam si myslím, že bych neuspěl, protože s domácím násilím a jeho řešením nemá od nás z oddělení skoro nikdo žádné zkušenosti. Pak bych zkusil zavolat vedoucímu oddělení anebo zástupci vedoucího územního odboru Č. Krumlov, se kterým se osobně znám. Nikdo další mě nenapadá.

Kdy a jakým způsobem jste byl naposledy proškolen v problematice domácího násilí?

To už je tak dávno, že ani nevím. Naposledy to bylo v rámci základní odborné přípravy asi před necelými šesti lety, kde se probírala nějaké teorie a bylo tam pár modelových situací na domácí násilí a vykázaní. Víím, že by školení mělo probíhat každý rok, ale v praxi tomu tak není.

Co vás limituje při práci na místě události, kde je podezření na domácí násilí?

U domácího násilí je to určitě nedostatek znalostí a zkušeností. Taky mě trápí a limituje určitá netečnost dalších složek, třeba kriminálky, která má dost často problém s tím si výjezd převzít, i když jim událost podle zákona i vnitřních nařízení věcně přísluší.

Rozhovor č. 5 – Svatoslav

Co je podle vás domácí násilí a jaké jsou jeho typické projevy?

Domácí násilí má typické znaky a to eskalaci, dlouhodobost a jednání za zavřenými dveřmi. Víím, že je tam ještě nějaký čtvrtý znak, ale na ten si nevzpomenu. Domácí násilí může mít i různé formy jako fyzické, psychické násilí apod. Je specifické tím, že se odehrává v soukromí mimo veřejnou kontrolu, čímž je vlastně nebezpečné. Osobně jsem ještě žádný incident jako domácí násilí nevyhodnotil.

Jak byste postupoval při vyhodnocování a řešení události s podezřením na domácí násilí?

Osobně bych aktéry incidentu rozdělil a samostatně je vytěžil a snažil se získat co nejvíce informací k nynější události i předchozím událostem. Zkontroloval bych společné obydlí a hledal bych známky nějakého násilného jednání. To samé viditelné stopy po napadení na oběti. Přes dozorčí službu bych prověřil předchozí incidenty a výjezdy. Udělal bych šetření u sousedů, zda o něčem neví. Určitě neopomenout děti, které jsou taktéž v pozici ohrožených osob. Oběť bych si vzal asi na oddělení a pořádně ji vyslechl a poučil. Podle výsledku bych rozhodl o vykázaní či nikoli. Kdybych agresora nevykázal, motivoval bych poškozenou osobu třeba k tomu, aby na čas odešla k někomu z rodiny nebo kamarádů.

Co je vykázaní a kdy je možné ho využít?

Vykázaní je ochrana oběti na dobu deseti dnů, kdy je násilník vykázan ze společného obydlí, vymezeného prostoru a má zákaz kontaktovat po tuto dobu oběť. Doba vykázaní může prodloužit soud. Vykázaní se může použít, když je událost identifikována jako domácí násilí a o vykázaní ohrožená osoba stojí. Pokud ohrožená osoba s vykázaním nesouhlasí, tak se neprovede.

Jaká práva a povinnosti jsou spojená s institutem vykázání?

Povinností vykázané osoby je dodržovat podmínky vykázání, to znamená zákaz vstupu do obydlí, vymezeného prostoru a zákaz kontaktu s obětí, musí odevzdat všechny klíče od obydlí. Co se týče práv vykázané osoby, tak mě napadá jen právo na seznam možností ubytování. Ohrožená osoba taky musí dodržovat to vykázání. Jiné povinnosti ani práva mě nenapadají. Ještě teda povinnost policie provést kontrolu dodržování vykázání. To je ale tak vše, na co si vzpomenu. Myslím, že bych to v případě potřeby dohledal třeba na internetu, nějakých brožurách o domácím násilí. Kde konkrétně, ale nevím.

Jakými pomůckami jste vybaveni při výjezdech k událostem s podezřením na domácí násilí?

O žádných pomůckách do terénu nevím. K dispozici podle mě na domácí násilí, respektive pro jeho zvládnutí v praxi, nic nemáme. Na oddělení máme v systému ETR k dispozici jednotlivé formuláře související s domácím násilím, ale konkrétní názvy těch formulářů si nevybavím.

Koho máte možnost požádat o odbornou konzultaci v případě pochybností či nejjasností na místě události?

V první řadě bych zavolal vedoucímu oddělení nebo jeho zástupci. Pokud bych se nedovolal nebo neuspěl, nebál bych se zavolat na krizovou linku intervenčního centra, kde si myslím, že jsou největší odborníci na tuto oblast.

Kdy a jakým způsobem jste byl naposledy proškolen v problematice domácího násilí?

Naposledy jsem byl proškolen asi před čtyřmi lety, ale jak to probíhalo, už nevím. Byla tam jen nějaká teorie a prezentace v PowerPointu. Měli bychom mít školení alespoň jednou ročně, což se v praxi neděje.

Co vás limituje při práci na místě události, kde je podezření na domácí násilí?

Bezesporu je to nedostatečná proškolenost a s tím související omezené znalosti a nejistota v postupu. Potom taky špatně nastavená spolupráce s kriminální službou, která podle mě nefunguje.

Rozhovor č. 6 – Hynek

Co je podle vás domácí násilí a jaké jsou jeho typické projevy?

Domácí násilí je specifické násilí, které se odehrává neveřejně, skrytě mezi blízkými osobami, které mají neměnné role. Je typické svou dlouhodobostí a nárůstem intenzity. Často o domácím násilí, vyjma samotných aktérů a třeba dětí sdílející společnou domácnost, nikdo neví. Domácí násilí může mít různé formy, nejčastěji fyzické a psychické násilí, ale výjimkou není ani ekonomické a sexuální násilí. V praxi se jedná většinou o kombinaci několika forem. Pro domácí násilí je charakteristický jeho cyklus, kterým se projevuje, a sice stupňování napětí, samotný útok či incident a fáze omlouvání, často také označována jako libánky. Cílem jednání násilné osoby je skoro vždy snaha získat absolutní moc a kontrolu nad obětí. Každý případ domácího násilí je individuální a neexistuje univerzální oběť ani násilník. Jeho odhalení a analýza je náročná a samotné

domácí násilí má negativní dopad na psychickou i fyzickou stránku oběti. To jsou asi ty nejdůležitější informace, které mě v souvislosti s domácím násilím napadly. O domácí násilí jsem se zajímal ještě před mým vstupem do služebního poměru k PČR, jelikož má sestra žila s násilně se projevujícím partnerem a podle mě byla obětí domácího násilí. Nakonec situaci zvládla s pomocí pracovníků intervenčního centra.

Jak byste postupoval při vyhodnocování a řešení události s podezřením na domácí násilí?

To je dost složitá otázka. Už jsem se zmínil o tom, že každý incident je typický a jedinečný. Pokud bych to měl ale shrnout v bodech, tak bych asi nejdříve zamezil páchání dalšího násilí. Násilnou osobu v případě nutnosti omezil na osobní svobodě a z místa odvezl na oddělení policie. Samozřejmě poskytl první pomoc v případě zranění a zjistil, zda jsou na místě děti a v jakém jsou psychickém a fyzickém stavu. Určitě je na místě zkontrolovat známky po násilí v bytě či domě a oddělit od sebe násilnou a ohroženou osobu, pokud nedojde k omezení osobní svobody násilníka. Pak bych detailně a důkladně vyslechl ohroženou i násilnou osobu s cílem zmapovat předchozí incidenty a důkazy o nich (lékařské zprávy, fotografie zranění apod.). Určitě bych se zeptal i sousedů na to, jak to v rodině vypadá a zda nezaregistrovali něco nestandardního. Předchozí incidenty bych ověřil i v systémech PČR, a to přes operačního či dozorčí službu. Po zvážení všech informací bych se snažil vyhodnotit míru nebezpečí pro ohroženou osobu a v případě, že bych měl důvodné obavy z toho, že by oběti mohlo jít o život, zdraví, násilníka bych ze společného obydlí vykázal. Pokud by k vykázání nedošlo, odkázal bych oběť na intervenční centrum, Dona linku nebo jinou podobnou instituci, kde může najít adekvátní pomoc.

Co je vykázání a kdy je možné ho využít?

Vykázání je oprávnění Policie ČR, jehož podstatou je ochrana oběti před vážným útokem na zdraví, životě a lidské důstojnosti ze strany násilné osoby, která se vůči ohrožené osobě dopouští domácího násilí. Vykázáním má násilná osoba zákaz vstupu do společného obydlí, okolního vymezeného prostoru a taktéž má zákaz jakéhokoli kontaktu s ohroženou osobou na dobu deseti dní. Cílem je poskytnutí času a prostoru pro oběť. Vykázání se aplikuje většinou při té obavě z vážného nebo nebezpečného útoku vůči ohrožené osobě. Ta obava se zjišťuje šetřením a výslechy aktérů incidentu a vyhodnocením otázek SARA DN, které se pokládají jak násilníkovi, tak i oběti. Vykázání není podmíněno souhlasem ohrožené osoby a nedá se zkrátit.

Jaká práva a povinnosti jsou spojená s institutem vykázání?

Práva i povinnosti má ohrožená i násilná osoba. Povinnosti vůči aktérům incidentu má i policista, který vykázání aplikuje. Z toho, co mě zrovna napadá, je povinnost násilné i ohrožené osoby dodržovat vykázání, tedy pro násilnou osobu zákaz vstupu do bytu, domu, vymezeného prostoru a zákaz kontaktu po dobu deseti dní. Násilná osoba má povinnost odevzdat všechny klíče od společného obydlí a sdělit adresu, kde bude kontaktní, popřípadě k zastižení. Násilná osoba má právo vzít si před odchodem věci osobní potřeby a poté má právo na osobní věci ještě jedenkrát za přítomnosti PČR. Ohrožená osoba má právo na psychosociální pomoc prostřednictvím organizací a institucí poskytující pomoc obětem domácího násilí či trestné činnosti. Mezi povinnosti policisty patří obě strany poučit, dále vyrozumět do dvaceti čtyř hodin od vykázání intervenční centrum, soud a pokud jsou v rodině i děti, tak OSPOD. Dále by měl policista

předat ohrožené osobě seznam institucí poskytující pomoc a třeba letáček na intervenční centrum. Násilné osobě zase předat seznam ubytovacích možností v okolí. Další práva a povinnosti bych asi hledal v zákoně o PČR, jehož kapesní podobu vozím při službě s sebou.

Jakými pomůckami jste vybaveni při výjezdech k událostem s podezřením na domácí násilí?

Napadají mě výjezdové desky na domácí násilí, kde jsou na kartičkách instrukce pro zasahující policisty a taky formuláře související s domácím násilím, letáčky, seznamy, dotazník SARA DN apod. Nevím ale, zda je máme na oddělení k dispozici a v jakém jsou stavu. Já jsem si udělal své vlastní desky. Každý má mezi služebními pomůckami i zákon o PČR. Na útvarcích máme přístup k interním aktům a často i starším spisům v ETR, které mohou sloužit jako vzor třeba u administrativní stránky vykazání. Nic jiného, co bychom měli k dispozici, mě nenapadá.

Koho máte možnost požádat o odbornou konzultaci v případě pochybností či nejasností na místě události?

No to je otázka. Asi bych v případě potřeby zavolal někomu z vedení a nebál bych se ani zavolat na krizovou linku intervenčního centra a poradit se tam. Přeci jen jsou tam odborníci s daleko většími zkušenostmi s domácím násilím.

Kdy a jakým způsobem jste byl naposledy proškolen v problematice domácího násilí?

Upřímně to bylo naposledy v rámci základní odborné přípravy před třemi a půl lety. Tam se nás snažili teoreticky uvést do problematiky a někteří z nás si měli možnost vyzkoušet modelovou situaci a její řešení. Z toho plyne, že by to určitě nějaká školení chtělo. Jelikož jsem měl osobní zkušenost s domácím násilím v blízké rodině, dovoluji si říci, že já jsem nějak připraven pro praxi. U ostatních kolegů tomu tak ale asi nebude. Je to stejné jako se střelbami, když nebudete chodit na střelnici, taky nebudete umět střílet.

Co vás limituje při práci na místě události, kde je podezření na domácí násilí?

Odlišný názor kolegy a neochota diskuse. Tím mám na mysli, že třeba nedošlo k vykazání, i když já osobně bych násilníka vykázal. Naštěstí se přijalo jiné opatření, díky kterému ohrožená osoba za naší účasti z bytu odjela k rodičům. To je dost častý postup, který se aplikuje více než samotné vykazání. Taky vytíženost hlídek, které často tlačí před sebou několik událostí, a operační je vyzývá k tomu, aby svou činnost urychlily. Na prošetření domácího násilí je nejvíce zapotřebí čas a klid. Sám za sebe bych určitě ocenil nějaká pravidelná školení na domácí násilí. Zás tak často to sice neřešíme, ale považuji za nutné, být na to připraven.

Příloha III.

Pokyn policejního prezidenta č. 181/2020

181

POKYN
policejního prezidenta
ze dne 3. srpna 2020,

o postupu při řešení incidentů se znaky domácího násilí

Změna: PPP č. 289/2020

S t a n o v í m :

ČÁST PRVNÍ
POSTUP PŘI ŠETŘENÍ PODNĚTU,
VYHODNOCENÍ INCIDENTU SE ZNAKY DOMÁCIHO NÁSILÍ
A VYKÁZÁNÍ

Čl. 1

Šetření podnětu

(1) Při šetření podnětu Policií České republiky (dále jen „policie“) a získávání základních informací o události uskutečněné mezi osobami sdílejícími společné bydliště příslušník policie (dále jen „policista“) zjišťuje přítomnost znaků domácího násilí. Událost je incidentem se znaky domácího násilí (dále jen „incident“), pokud policista odhalí přítomnost znaků domácího násilí.

(2) Při výjezdu k události podle odstavce 1 je šetření vedeno k aktuálnímu incidentu a také k incidentům, které výjezdu předcházely a dosud nebyly policií šetřeny. Šetření se provádí mezi účastníky incidentu a rovněž mezi osobami, které mohou přispět k objektivnímu vyhodnocení znaků domácího násilí (např. sousedé, příbuzní, přátelé, spolupracovníci). Vyhodnocením všech okolností souvisejících s incidentem, včetně přihlídnutí k případným předchozím incidentům, lze dospět k závěru, že se jedná o případ domácího násilí.

(3) Povinnou součástí dokumentace události podle odstavce 1 v informačním systému ETŘ (dále jen „systém ETŘ“) ¹⁾ je úřední záznam o incidentu ²⁾.

(4) Při řešení incidentu vyhodnoceného jako případ domácího násilí se pro posouzení hrozby dalšího protispolečenského jednání osoby násilné vůči osobě ohrožené využívá diagnostická metoda SARA DN (Spousal Assault Risk Assessment – Domácí násilí) ³⁾.

Čl. 2

Vykázání

(1) Je-li v případě domácího násilí zjištěna, zejména diagnostickou metodou SARA DN, důvodná hrozba spáchání nebezpečného útoku proti životu, zdraví anebo svobodě nebo zvláště závažného útoku proti lidské důstojnosti, lze provést vykázání

¹⁾ Pokyn policejního prezidenta č. 66/2014, o informačním systému ETŘ.

²⁾ Formulář systému ETŘ č. 349 (úřední záznam o incidentu se znaky domácího násilí).

³⁾ Formulář systému ETŘ č. 370 (otázky SARA DN).

osoby ze společného obydlí⁴⁾. Při vykázání policista postupuje podle zákona o policii⁵⁾.

(2) Jsou-li splněny zákonné podmínky⁴⁾ a riziko útoku podle odstavce 1 je tak vysoké, že využití jiných prostředků nezajistí efektivní ochranu osoby ohrožené, lze osobu násilnou vykázat i když některé znaky domácího násilí zjištěny nebyly.

(3) Vykázat osobu násilnou je oprávněn policista služebně zařazený

- a) ve službě pořádkové policie⁶⁾, nebo
- b) ve službě kriminální policie a vyšetřování⁷⁾.

(4) Převzme-li policejní orgán služby kriminální policie a vyšetřování trestní věc z důvodu věcné příslušnosti⁸⁾, pak odpovídá za provedení preventivních opatření, včetně vykázání, nezbytných k ochraně osoby ohrožené. K provedení dílčích úkonů souvisejících s preventivním opatřením je oprávněn požádat o součinnost místně příslušný organizační článek služby pořádkové policie.

(5) Policista provádějící vyhodnocení incidentu nebo vykázání je oprávněn žádat o součinnost odborného metodika zaměřeného na problematiku domácího násilí⁹⁾.

Čl. 3

Námítky proti vykázání

(1) O obsahu námitek proti vykázání podaných na místě vykázanou osobou¹⁰⁾ a zaznamenaných v potvrzení o vykázání¹¹⁾ policista bezodkladně informuje určeného vedoucího policistu

- a) v čase běžné doby výkonu služby cestou
 - 1. přímého nadřízeného,
 - 2. dozorčí služby¹²⁾ organizačního článku policie, nebo
 - 3. integrovaného operačního střediska¹³⁾,
- b) v čase mimo běžnou dobu výkonu služby cestou integrovaného operačního střediska.

⁴⁾ § 44 odst. 1 zákona č. 273/2008 Sb., o Policii České republiky.

⁵⁾ § 44 až 47 zákona č. 273/2008 Sb.

⁶⁾ Čl. 4 odst. 3 písm. b) bod 7, písm. c) bod 2 a písm. d) bod 2 závazného pokynu policejního prezidenta č. 137/2009, o organizaci Policie České republiky.

⁷⁾ Čl. 4 odst. 6 písm. g) bod 7 a 8, písm. h) bod 1 a 2 a písm. i) bod 1 a 2 závazného pokynu policejního prezidenta č. 137/2009.

⁸⁾ Část druhá pokynu policejního prezidenta č. 103/2013, o plnění některých úkolů policejních orgánů Policie České republiky v trestním řízení.

⁹⁾ Pokyn policejního prezidenta č. 291/2017, k metodické činnosti v oblasti obětí trestných činů a domácího násilí.

¹⁰⁾ § 44 odst. 5 zákona č. 273/2008 Sb.

¹¹⁾ Formulář systému ETR č. 351 (potvrzení o vykázání).

¹²⁾ Čl. 6 závazného pokynu policejního prezidenta č. 180/2012, o plnění základních úkolů služby pořádkové policie.

¹³⁾ Závazný pokyn policejního prezidenta č. 109/2009, o operačních střediscích.

(2) Určený vedoucí policista, který byl informován podle odstavce 1 a bude posuzovat námitky, je povinen přijmout taková opatření, aby námitky vykázané osoby mohly být posouzeny nejpozději do 3 pracovních dnů.

(3) V případě podání písemných námitek místně příslušnému krajskému ředitelství policie¹⁰⁾ se podle odstavce 1 a 2 postupuje přiměřeně.

(4) Určeným vedoucím policistou podle odstavce 1 a 2 je

- a) ředitel územního odboru krajského ředitelství policie,
- b) ředitel městského nebo obvodního ředitelství policie,

neurčí-li ředitel krajského ředitelství policie k posouzení námitek proti vykázaní jiného vedoucího policistu.

Čl. 4

Plnění informační povinnosti o provedeném vykázaní a nakládání s klíči od obydlí

(1) Policista ve lhůtě 24 hodin od vstupu do společného obydlí plní úkol stanovený zákonem o policii¹⁴⁾. Odeslání úředního záznamu o vykázaní¹⁵⁾ provádí v případě

- a) místně příslušného intervenčního centra¹⁶⁾
prostřednictvím určeného informačního systému (čl. 15 odst. 2),
- b) místně příslušného okresního soudu¹⁷⁾ a místně příslušného orgánu sociálně-právní ochrany dětí¹⁸⁾
prostřednictvím datové schránky¹⁹⁾;

k odeslání dokumentu lze v odůvodněném případě využít jiný způsob dohodnutý mezi organizačním článkem policie a adresátem (intervenčním centrem, okresním soudem nebo orgánem sociálně-právní ochrany dětí).

(2) Klíče od obydlí převzaté od vykázané osoby policista uloží na místě určeném nadřízeným. Pro bezpečné uložení klíčů je policista povinen přijmout opatření prokazatelně vylučující možnost neoprávněného nakládání (např. pořízení duplikátu klíče, využití originálního klíče k nezákonnému vstupu do obydlí) s převzatými klíči. Po uplynutí 10 dnů vykázaní policista klíče vrátí vykázané osobě proti podpisu v potvrzení o vykázaní¹¹⁾, nepostupuje-li podle odstavce 3.

(3) Pokud osoba ohrožená podala v průběhu vykázaní návrh na vydání předběžného opatření podle zákona o zvláštních řízeních soudních²⁰⁾,

¹⁴⁾ § 47 odst. 3 zákona č. 273/2008 Sb.

¹⁵⁾ Formulář systému ETR č. 350 (úřední záznam o vykázaní).

¹⁶⁾ § 60a zákona č. 108/2006 Sb., o sociálních službách.

¹⁷⁾ § 12 zákona č. 6/2002 Sb., o soudech, soudcích, přísedících a státní správě soudů a o změně některých dalších zákonů (zákon o soudech a soudcích).

¹⁸⁾ § 4 odst. 1 písm. b) a c) zákona č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí.

¹⁹⁾ § 2 zákona č. 300/2008 Sb., o elektronických úkonech a autorizované konverzi dokumentů.

²⁰⁾ § 401 zákona č. 292/2013 Sb., o zvláštních řízeních soudních.

- a) do nabytí právní moci rozhodnutí soudu o návrhu policista klíče od obydlí ponechá na místě určeném nadřízeným; je-li mezi organizačním článkem policie a soudem pracovní ujednání o způsobu naložení s klíči při podání návrhu, policista postupuje podle tohoto pracovního ujednání,
- b) po nabytí právní moci rozhodnutí soudu o návrhu policista klíče od obydlí
 - 1. neprodleně doručí soudu, který vyhověl podanému návrhu a nařídil předběžné opatření ve věci ochrany proti domácímu násilí²¹⁾, nebo
 - 2. vrátí vykázané osobě proti podpisu v potvrzení o vykázaní¹¹⁾, pokud soud nevyhověl podanému návrhu a nevydal předběžné opatření.

ČÁST DRUHÁ VYUŽÍVÁNÍ NĚKTERÝCH FUNKCÍ SYSTÉMU ETŘ

Čl. 5

Gestor problematiky domácího násilí, soustředování statistických údajů

(1) Gestorem problematiky a spravujícím orgánem zpracování osobních údajů²²⁾ na úseku domácího násilí v systému ETŘ je ředitelství služby pořádkové policie Policejního prezidia České republiky.

(2) Gestor problematiky určuje podobu formulářů systému ETŘ používaných pro dokumentaci událostí souvisejících s problematikou domácího násilí. Vzory formulářů lze zveřejnit na intranetových stránkách ředitelství služby pořádkové policie Policejního prezidia České republiky. Gestor problematiky vytváří pracovní materiály metodického charakteru.

(3) Incident vyhodnocený jako případ domácího násilí je sledovanou událostí. Podle závažnosti konkrétního protispolečenského jednání může být případ domácího násilí přestupkem²³⁾, nebo trestným činem²⁴⁾. Úřední záznam o incidentu²⁾ je informačním zdrojem statisticky významných údajů centrální statistiky problematiky domácího násilí (dále jen „centrální statistika“).

(4) Vykázání (čl. 2) je sledovanou událostí. Policista ke každému vykázání založí v systému ETŘ spis (číslo jednací svodkovací), který označí příznakem sledované události „Domácí násilí“. Úřední záznam o vykázání¹⁵⁾ je informačním zdrojem statisticky významných údajů centrální statistiky.

(5) V systému ETŘ se vede centrální statistika. Statisticky významné údaje o domácím násilí jsou do centrální statistiky vloženy automatizovaně po založení ke spisu formulářů úředních záznamů uvedených v odstavci 3 a 4. Statisticky významnými údaji osob ohrožených a vykázaných osob jsou pouze věk, pohlaví a státní příslušnost. Statisticky významné údaje soustředěné v centrální statistice neumožňují individuální identifikaci osoby ohrožené nebo vykázané osoby.

²¹⁾ § 405 zákona č. 292/2013 Sb.

²²⁾ Čl. 7 pokynu policejního prezidenta č. 66/2014.

²³⁾ § 5 zákona č. 250/2016 Sb., o odpovědnosti za přestupky a řízení o nich.

²⁴⁾ § 13 zákona č. 40/2009 Sb., trestního zákoníku.

(6) Informace z centrální statistiky lze poskytnout při plnění povinností vyplývajících z právních předpisů²⁵⁾.

Čl. 6

Údaje o předchozích incidentech a informace k ověření vykazání

(1) Při provádění činností souvisejících s problematikou domácího násilí se

- a) ve vztahu k osobě násilné při vyhodnocení incidentu a získání ucelené představy o události a předchozích incidentech řešených policií (čl. 1 odst. 2) nebo
- b) při plnění povinností policie vůči vykázané osobě uplatňující právo na ověření provedení vykazání²⁶⁾ (dále jen „žadatel“)

využívá funkce „Dotazy“ v systému ETR a program DOTAZY DO INFORMAČNÍCH SYSTÉMŮ²⁷⁾.

(2) Policista příjmu linky 158, který přijal požadavek žadatele, je povinen provést vhodné opatření, jímž se rozumí

- a) předání telefonického nebo e-mailového spojení na organizační článek policie, jehož policista provedl vykazání (čl. 2), žadateli nebo
- b) předání telefonického nebo e-mailového spojení na žadatele organizačnímu článku policie uvedenému v písmenu a).

(3) Policista, který není služebně zařazen v organizačním článku policie uvedeném v odstavci 2 písm. a), v případě požadavku žadatele postupuje podle odstavce 2 obdobně.

(4) Žadatelův požadavek na ověření provedení vykazání²⁶⁾ bezodkladně vyřizuje policista organizačního článku policie uvedeného v odstavci 2 písm. a) způsobem stanoveným v odstavci 5.

(5) Žadateli se sdělí pouze informace obsahující časový údaj od kdy vykazání trvá, a kdy zákonná doba vykazání skončí, nedojde-li k prodloužení vykazání²⁸⁾. Před sdělením informace policista vhodným způsobem ověří totožnost žadatele a jeho právní nárok na poskytnutí informace. Sdělení informace žadateli se poznamená do spisu k vykazání (čl. 5 odst. 4).

ČÁST TŘETÍ

INFORMAČNÍ SYSTÉM INTERVENČNÍ CENTRA

Čl. 7

Účel a charakteristika informačního systému INTERVENČNÍ CENTRA

(1) Informační systém INTERVENČNÍ CENTRA (dále jen „systém INTERVENCE“) je určen k zaslání úředního záznamu o vykazání¹⁵⁾ místně příslušnému intervenčnímu centru (čl. 4 odst. 1).

²⁵⁾ Např. zákon č. 106/1999 Sb., o svobodném přístupu k informacím.

²⁶⁾ § 45 odst. 2 písm. c) zákona č. 273/2008 Sb.

²⁷⁾ Závazný pokyn policejního prezidenta č. 168/2009, o programu „Dotazy do Informačních systémů“.

²⁸⁾ § 44 odst. 2 zákona č. 273/2008 Sb.

(2) Systém INTERVENCE provozuje policie a osobní údaje fyzických osob zpracovává bez jejich souhlasu²⁹⁾. Při zpracování osobních údajů se postupuje podle zákona o policii³⁰⁾, zákona o zpracování osobních údajů³¹⁾ a interního aktu řízení o ochraně osobních údajů³²⁾. Při evidování a vyřazování dokumentů souvisejících se systémem INTERVENCE se postupuje podle zákona o archivnictví a spisové službě³³⁾ a spisového řádu³⁴⁾.

(3) Systém INTERVENCE obsahuje informace o subjektech údajů³⁵⁾, jimiž jsou

- a) osoby ohrožené a
- b) vykázané osoby.

(4) K subjektům údajů uvedeným v odstavci 3 se zpracovává

- a) jméno,
- b) příjmení,
- c) datum narození,
- d) státní příslušnost,
- e) trvalý pobyt,
- f) telefonní číslo,
- g) adresa pro doručování,
- h) adresa společného bydli.

Čl. 8

Právo na přístup k osobním údajům

V případě uplatnění práva na přístup k osobním údajům³⁶⁾ zpracovávaným v systému INTERVENCE (čl. 7 odst. 4) se žádost subjektu údajů (čl. 7 odst. 3) vyřizuje způsobem stanoveným interním aktem řízení o ochraně osobních údajů³⁷⁾.

Čl. 9

Subjekty systému INTERVENCE

Subjekty systému INTERVENCE jsou:

- a) spravující orgán (čl. 10),

²⁹⁾ § 60 a 79 zákona č. 273/2008 Sb.

³⁰⁾ Hlava X zákona č. 273/2008 Sb.

³¹⁾ Hlava III zákona č. 110/2019 Sb., o zpracování osobních údajů.

³²⁾ Závazný pokyn policejního prezidenta č. 215/2008, kterým se stanoví některé bližší podmínky a postupy pro zpracování osobních údajů (o ochraně osobních údajů).

³³⁾ Zákon č. 499/2004 Sb., o archivnictví a spisové službě a o změně některých zákonů.

³⁴⁾ Pokyn policejního prezidenta č. 170/2015, spisový řád.

³⁵⁾ § 3 zákona č. 110/2019 Sb.

³⁶⁾ § 28 zákona č. 110/2019 Sb.

³⁷⁾ Část jedenáctá závazného pokynu policejního prezidenta č. 215/2008.

- b) zpracovatelé, jimiž jsou
 - 1. provozovatel (čl. 11),
 - 2. vkladatelská pracoviště (čl. 12),
- c) příjemci (čl. 13).

Čl. 10

Spravující orgán

(1) Spravujícím orgánem je ředitelství služby pořádkové policie Policejního prezidia České republiky. Plnění úkolů spravujícího orgánu zajišťuje policista určený ředitelem ředitelství služby pořádkové policie Policejního prezidia České republiky.

(2) Spravující orgán při zpracování osobních údajů plní povinnosti stanovené interním aktem řízení o ochraně osobních údajů³⁸⁾. Při zpracování dalších údajů postupuje podle tohoto interního aktu řízení přiměřeně.

(3) Spravující orgán je oprávněn vydávat provozovateli a vkladatelským pracovištím pokyny k provozování systému INTERVENCE.

Čl. 11

Provozovatel

(1) Provozovatelem je odbor informatiky a provozu informačních technologií Policejního prezidia České republiky. Plnění úkolů provozovatele zajišťuje administrátor systému INTERVENCE určený vedoucím odboru informatiky a provozu informačních technologií Policejního prezidia České republiky.

(2) Provozovatel při zpracování osobních údajů plní povinnosti stanovené interním aktem řízení o ochraně osobních údajů³⁹⁾. Při zpracování dalších údajů postupuje podle tohoto interního aktu řízení přiměřeně.

(3) Kromě povinností uvedených v odstavci 2 je provozovatel odpovědný za

- a) zajištění provozuschopnosti systému INTERVENCE a jeho zabezpečení,
- b) realizaci bezpečnostní dokumentace,
- c) shromažďování informací o výjimečných stavech systému INTERVENCE a postupech řešení výjimečných stavů, návrhy na zapracování řešení do bezpečnostní dokumentace předkládá ke schválení spravujícímu orgánu (čl. 10).

³⁸⁾ Čl. 6 závazného pokynu policejního prezidenta č. 215/2008.

³⁹⁾ Čl. 7 závazného pokynu policejního prezidenta č. 215/2008.

Čl. 12**Vkladatelská pracoviště**

(1) Vkladatelská pracoviště, kterými jsou organizační články služby pořádkové policie⁶⁾ a služby kriminální policie a vyšetřování⁷⁾, odpovídají za export úředních záznamů o vykázání¹⁵⁾ ze systému ETR do systému INTERVENCE a odeslání informací v zákonné lhůtě místně příslušnému intervenčnímu centru.

(2) Vkladatelská pracoviště při zpracování osobních údajů plní povinnosti stanovené interním aktem řízení o ochraně osobních údajů³⁹⁾. Při zpracování dalších údajů postupují podle tohoto interního aktu řízení přiměřeně.

(3) Úkoly vkladatelských pracovišť podle odstavce 1 a 2 plní vkladatelé, jimiž se rozumí policisté provádějící export úředních záznamů o vykázání¹⁵⁾ ze systému ETR do systému INTERVENCE. Vkladatelé odpovídají za formální správnost údajů vložených do systému INTERVENCE a zaslaných místně příslušnému intervenčnímu centru do zřízené e-mailové schránky v doméně mvcr.cz (čl. 15 odst. 2).

Čl. 13**Příjemci**

(1) Příjemci jsou:

- a) vkladatel (čl. 12 odst. 3),
- b) vedoucí policista organizačního článku policie, který je vkladatelským pracovištěm (čl. 12 odst. 1),
- c) metodik (čl. 2 odst. 5),
- d) určený policista spravujícího orgánu (čl. 10 odst. 1),
- e) administrátor (čl. 11 odst. 1),

kterí mají přímý přístup k údajům shromážděným v systému INTERVENCE. Příjemci při zpracování osobních údajů plní povinnosti stanovené interním aktem řízení o ochraně osobních údajů⁴⁰⁾. Při zpracování dalších údajů postupují podle tohoto interního aktu řízení přiměřeně.

(2) Vkladatel má přístup pouze k údajům o vykázání, které do systému INTERVENCE vložil.

(3) Pro účely kontrolní činnosti⁴¹⁾ má vedoucí policista uvedený v odstavci 1 písm. b) přístup k údajům, které byly vkladatelským pracovištěm ze systému INTERVENCE odeslány místně příslušnému intervenčnímu centru.

(4) Metodik má přístup k údajům v systému INTERVENCE podle úrovně svého zařazení v organizační struktuře policie⁴²⁾.

(5) Určený policista spravujícího orgánu a administrátor má přístup ke všem údajům v systému INTERVENCE.

⁴⁰⁾ Čl. 8 závazného pokynu policejního prezidenta č. 215/2008.

⁴¹⁾ § 45 odst. 2 písm. a) zákona č. 361/2003 Sb., o služebním poměru příslušníků bezpečnostních sborů.

⁴²⁾ Čl. 5, 6 a 9 pokynu policejního prezidenta č. 291/2017.

Čl. 14

Zřizování a správa přístupových kont

(1) Zřizovatelem a správcem přístupových kont příjemců (čl. 13 odst. 1) je v případě

a) Policejního prezidia České republiky

provozovatel (čl. 11 odst. 1); činnosti zřizovatele a správce provádí určený policista nebo zaměstnanec policie (dále jen „pracovník“) odboru informatiky a provozu informačních technologií Policejního prezidia České republiky,

b) krajského ředitelství policie

odbor informačních a komunikačních technologií krajského ředitelství policie, který v potřebném rozsahu plní pro útvary policie⁴³⁾ funkci provozovatele podle písmena a); činnosti zřizovatele a správce provádí určený pracovník odboru informačních a komunikačních technologií krajského ředitelství policie.

(2) Určený pracovník uvedený v odstavci 1 písm. a) má kompetence administrátora v rozsahu nezbytném pro zřízení a správu přístupových kont.

(3) Určený pracovník uvedený v odstavci 1 písm. b) má pro krajské ředitelství policie kompetence podle odstavce 2 obdobně.

(4) Při zřizování přístupů do systému INTERVENCE a stanovení přístupových hesel příjemců (čl. 13 odst. 1) se postupuje přiměřeně podle interního aktu řízení o ochraně osobních údajů⁴⁴⁾ a interního aktu řízení o programu pro dotazy do informačních systémů⁴⁵⁾.

Čl. 15

Využívání systému INTERVENCE a uschovací lhůta zpracovávaných údajů

(1) Vkladatel (čl. 12 odst. 3) prostřednictvím funkce „tisk do PDF“ v systému ETR provede stažení zpracovaného úředního záznamu o vykazání⁴⁵⁾. Vytvořený soubor je určen ke splnění časově omezené povinnosti policie vůči místně příslušnému intervenčnímu centru (čl. 4 odst. 1).

(2) Vkladatel přes intranetové stránky ředitelství služby pořádkové policie Policejního prezidia České republiky⁴⁶⁾ vstoupí do systému INTERVENCE a prostřednictvím funkce „Nová položka“ vytvoří nový záznam. Z nabídky vybere místně příslušné intervenční centrum a prostřednictvím funkce „Připojit soubor“ připojí k vytvořenému záznamu soubor podle odstavce 1 (úřední záznam o vykazání). Prostřednictvím funkce „Uložit“ vkladatel odešle vytvořený záznam s přílohou místně příslušnému intervenčnímu centru do zřízené e-mailové schránky v doméně mvcr.cz.

(3) Uschovací lhůta údajů zpracovávaných v systému INTERVENCE činí 1 měsíc. Lhůta začíná běžet prvním dnem měsíce následujícího po dni vložení. Odstranění údajů ze systému INTERVENCE probíhá automatizovaně.

⁴³⁾ § 6 odst. 1 písm. c) a d) zákona č. 273/2008 Sb.

⁴⁴⁾ Čl. 10 závazného pokynu policejního prezidenta č. 215/2008.

⁴⁵⁾ Čl. 7 závazného pokynu policejního prezidenta č. 168/2009.

⁴⁶⁾ <https://vs-tw.pcr.cz/reditelstvi/spp/IC/SitePages/DomovskaStranka.aspx>

**ČÁST ČTVRTÁ
ZÁVĚREČNÁ USTANOVENÍ**

Čl. 16

Přechodná ustanovení

Ředitelem územního odboru krajského ředitelství policie (čl. 3 odst. 4) se rozumí také vedoucí územního odboru krajského ředitelství policie.

Čl. 17

Zrušovací ustanovení

Zrušuje se závazný pokyn policejního prezidenta č. 166/2009, o provádění vykázaní.

Čl. 18

Účinnost

Tento pokyn nabývá účinnosti dnem svého vydání.

Č. j. PPR-28850-26/ČJ-2017-990420

Zpracovatel: ředitelství služby pořádkové policie
Policejního prezidia České republiky

Policejní prezident
v zastoupení
náměstek policejního prezidenta
pro službu kriminální policie a vyšetřování
plk. Mgr. Pavel KRÁKORA
pověřen zastupováním
podepsáno elektronicky

Možnost poskytnutí informace podle zákona č. 106/1999 Sb.: ano

Příloha IV.

Praktická doporučení pro výjezd k případům domácího násilí

Praktická doporučení pro výjezd k případům domácího násilí

Ještě před zahájením výjezdu k domácímu násilí se na něj připravte

Pro případ potřeby by každá hlídka, která jede k incidentu se znaky domácího násilí, měla být vybavena dokumentací potřebnou k řádné evidenci, a to včetně všech podkladů pro vykazání násilné osoby (úřední záznam o incidentu se znaky domácího násilí, potvrzení o vykazání, poučení vykazované a ohrožené osoby a potvrzení o převzetí klíčů).

Domluvte se s kolegou na taktice postupu

Cestou k incidentu dohodněte zejména jednotlivé kroky po vstupu do obydlí, rozdělení rolí, tzn. kdo bude mluvit s ohroženou a kdo s násilnou osobou. Předchozí dohoda o postupu Vám umožní na místě již jednat bez potřeby si s kolegou ujasňovat kroky a působí na účastníky incidentu profesionálně. Taktéž znalost kompetencí, práv a povinností umožní, že si budete v kontaktu s osobami jistější a nebude možné vás zastrášovat (např. stížnostmi na postup).

Jednou započatý výjezd nikdy nerušte

Informace od ohrožené osoby, že již je vše v pořádku, může být vynucená násilnou osobou. V případě navázání kontaktu vždy požadujte vstup do obydlí, možnost s ohroženou osobou mluvit o samotě a osobně se přesvědčit, jak na místě situace vypadá.

Často se stává, že Vás násilná osoba nechce vpustit a tvrdí, že se zde nic nestalo. V takovém případě sdělte, že Vás zavazují předpisy k provedení kontroly případného násilného jednání, a že bez toho, aniž byste se na vlastní oči přesvědčili o situaci v bytě, nemůžete z místa odjet. Tato argumentace neumožní další logické zdůvodnění nevpustění do bytu. Pokud ani poté nebudete vpuštěni, můžete pohrozit povinností předvolat všechny zúčastněné a svědky k výsledku na služebnu, popř. i násilným vstupem do obydlí, protože existuje podezření, že zde došlo k násilnému jednání.

Vysvětlete nejprve stranám, proč jste se dostavili a co je zde Vaším úkolem, tzn. zajistit bezpečí a zjistit co se stalo

Vhodné je oddělit účastníky incidentu, aby bylo možné získat více informací. Požádejte oba aktéry, zda by bylo možné s nimi hovořit zvlášť (v případě neochoty upozorněte, že jde o Vaši povinnost a že v opačném případě bude nutné podezřelou osobu předvést či předvolat k podání vysvětlení na služebnu). Neodvolávejte se na zdroj oznámení.

Pozor na bezpečnost osob, ale též vlastní!!!

Při výjezdu k domácímu násilí provádíte úkony v obydlí, které neznáte a nevíte, kde mohou být uloženy zbraně. I ohrožená osoba může napadnout policisty (jedná se o snahu před násilnou osobou vystupovat tak, že je na její straně, aby se tím ochránila pro okamžik, až policie odjede). Pokud se domníváte, že je to zapotřebí (např. agresivní či fyzicky zdatná násilná osoba, nebezpečné prostředí), přivolejte na místo posily.

Po celou dobu na místě incidentu ovládejte svou psychiku a zůstaňte nestranný

Výjezdy k případům domácího násilí patří mezi nejobtížnější, pokud jde o zvládnutí profesionální role policisty bez osobních projevů a vynášení soudů ohledně chování či jednání násilné a ohrožené osoby. Jedna ani druhá strana se Vám osobně nemusí zamlouvat (násilná osoba může ospravedlňovat své jednání apod., zatímco ohrožená osoba se může jevit jako hysterická nebo naopak apatická). I přesto je třeba mít na paměti, že nelze rozhodovat na základě sympatií k aktérům.

Ověřte přítomnost dětí na místě incidentu

Pokud ano, vždy se po příjezdu přesvědčte o jeho fyzickém a psychickém stavu. Děti na místě mohou situaci zkomplikovat, ale také Vám mohou pomoci zjistit, co se stalo před Vaším příjezdem (malé plačící dítě může být známkou předchozího incidentu, větší může spontánně vypovídat, co vidělo).

Ověřte poškození inventáře obydlí nejen s ohledem na vzniklou škodu, ale též na vztah ohrožené osoby ke zničeným věcem

Psychické násilí může mít řadu podob. Jedním z projevů této formy násilí může být i snaha násilné osoby ublížit ohrožené osobě zničením oblíbeného předmětu, usmrcení domácího mazlíčka apod.

V případě zjištění poranění se zajímejte o typ a mechanismus zranění

Dle umístění a typu zranění lze usuzovat na mechanismus jeho vzniku. Lze odlišit zranění aktivní (např. údery, kopy) a pasivní (např. pády). Pokud uváděný způsob poranění neodpovídá jeho možnému mechanismu, zřejmě něco není v pořádku.

Nepodceňujte význam evidence

Věnujte pozornost zpracování úředního záznamu a rozsahu informací zde zachycených, získané informace mají velký význam při dalším výjezdu na stejné místo, kdy může být důležitým podkladem pro odhalení historie a eskalace domácího násilí a tvořit i poklad pro rozhodnutí o vykazání.



POLICEJNÍ PREZIDIUM ČESKÉ REPUBLIKY

Ředitelství služby pořádkové policie

Doporučení ke komunikaci s účastníky incidentu

Policista, který na místě výjezdu jedná sebestě (avšak nikoliv nadřazeně) má výrazně lepší podmínky pro úspěšné splnění svého úkolu na místě. Sebestě však může mít, jen pokud zná svá oprávnění i správný postup. Policista by v žádném případě neměl projevovat své osobní názory či postoje - usnadní to jeho komunikaci s účastníky incidentu a vyhne se tak případným slůžnostem.

Úkolem policisty na místě incidentu není urovnání sporu či vyřešení vztahu mezi stranami, ale získání informací o tom, co se stalo, zajištění pořádku a bezpečí ohrožené osoby, popř. motivace ohrožené osoby k řešení její situace. To by měl mít policista na paměti, jelikož hrozí, že bude ze strany aktérů snaha jej postavit do role soudce. I proto je vhodné dodržet následující doporučení.

Komunikace s násilnou osobou

S násilnou osobou by měl hovořit fyzicky zdatnější policista z důvodu vyšší míry hrozícího rizika napadení.

Násilná osoba bývá často člověk „dvou tváří“, tzn. navenek slušný a spořádaný občan. Nenechte se takovou maskou oklamat. I tento člověk se může po Vašem odchodu chovat zcela jinak než za Vaší přítomnosti. Násilná osoba má tendenci situaci zlehčovat, poskytovat omluvy pro své násilné jednání a manipulovat s policistou tak, aby jej přesvědčil, že jeho jednání bylo v pořádku. Na takovou snahu nesmí policista přistoupit.

Policista by měl nejprve násilnou osobu vytěžit a bude-li podezření z páchaní domácího násilí i nadále trvat (z dalších zjištěných informací včetně obsahu výpovědi ohrožené osoby), měl by násilné osobě sdělit, že:

- násilné chování je nepřipustné za všech okolností a není pro něj žádná omluva
- má-li násilná osoba s ohroženou osobou spory, musí je řešit bez použití násilí - v opačném případě se vystavuje násilná osoba nebezpečí postihu

Nenechte se zastrašit případnými hrozbami, násilná osoba může mít tendenci před ohroženou osobou vystupovat způsobem ukazujícím, že „na ni jsou policisté krátkí“.

Doporučená asertivní věta: „Zatím nemám důvod Vám nevěřit a chápu co mi říkáte, ale Vy zase musíte pochopit, že já jako policista musím jednat podle zákona a služebních předpisů...“

Komunikace s ohroženou osobou

Při dodržení následujících doporučení lze vytvořit podmínky pro:

- ⇒ získání maxima informací pro důkazní účely
- ⇒ motivaci ohrožené osoby k řešení její situace
- ⇒ spolupráci ohrožené osoby při dalších úkonech

Ptejte se ohrožené osoby, odpovědi vám poskytnou přesnější představu o skutečnosti:

- „Byla jste již dříve napadána?“, „Byly proti vám nebo vašim dětem použity (věci jako) zbraně?“
- „Byly napadány i děti?“, „Kde jsou děti v tuto chvíli?“
- „Popište mi dřívější násilné incidenty?“
- „Pozorujete, že se násilí zhoršuje, dochází k němu častěji a je více intenzivní?“
- „Došlo i k poškození věcí? Jaké vznikly škody?“

Zjistěte míru hrozícího rizika pomocí metody SARA DN - může se jednat o podklad pro další opatření (např. vykazání)

Věřte ohrožené osobě, když vám říká, že ji blízká osoba týrá a jinak ubližuje. Skutečné osoby ohrožené domácím násilím zpravidla ve vyprávění minimalizují to, co se u nich doma děje. Realita bývá mnohem horší.

Poskytněte ohrožené osobě důvěru a porozumění. Jednání s osobou ohroženou domácím násilím vyžaduje citlivou a trpělivou komunikaci. Představte se a dejte ohrožené osobě eventuelně vaši vizitku či spojení na příslušný útvar. Vysvětlete jí, co je vaší úlohou v tuto chvíli. Potvrďte, že chápete, jak je její situace náročná. Povzbudte ji.

Předejte ohrožené osobě kontakty na další služby, zejména na intervenční centrum. Veškeré kontakty oběti předá v kterukoliv dobu též linka DONA na telefonním čísle 2 5151 1313. Na této lince získají potřebné informace i profesionálové, například adresu nejbližšího azylového domu, poradenského centra a jiných služeb.

Myslete na bezpečí ohrožené osoby - nabídněte oběti základní informace k bezpečnostnímu plánu.

Lze doporučit použití „zlatých vět“ k motivaci ohrožené osoby:

- „Bojím se o Vaše bezpečí a bezpečí Vašich dětí.“
- „Bude se to zhoršovat.“
- „Jsem připraveni Vám pomoci, pokud budete chtít situaci řešit.“
- „Zasloužíte si něco lepšího.“

Ohrožená osoba nečeká od policisty lítost, ale radu a pomoc. Tu lze poskytnout i vhodnou informací o možnostech řešení, dalších místech pomoci a motivaci k řešení.

Další doporučení pro komunikaci s ohroženou osobou:

- žádné poučení o právech a možných postupech
- poskytnutí informací o dalším postupu policie (např. při šetření přestupku, tr. činu či při vykazání)
- zajištění bezpečí ohrožené osoby (přítomnost jiné osoby, převoz do bezpečí, azylové ubytování, vykazání, vazba, popř. poskytnout bezpečnostní plán či kontakt na organizaci, kde jej vytvoří - např. intervenční centrum, Bílý kruh bezpečí) - pokud bude ohrožená osoba cítit bezpečí, bude i ochotněji spolupracovat
- empatické vystupování (představte si, že by se jednalo o vaši sestru, matku apod.)

Pokud se jedná o rané stádium (zatím nikoliv pro Policii ČR), lze přesto ohroženou osobu motivovat. **Doporučená zlatá věta:**

- „Zdá se, že je to vážné a mohlo by se to zhoršovat. Věřím Vám. Je dobře, že o tom mluvíte. Bylo by chybou to skrývat. Zatím to není práce pro policii. Určitě dnes (zítra) hledejte pomoc u ... (viz. letáky), zavolejte, navštivte, poraďte se... Pokud by se situace i nadále zhoršovala, zavolejte nám.“

Pokud zjistíte, že se nejedná o domácí násilí (např. jde o vzájemné napadání), doporuďte aktérům řešení situace jinými prostředky s upozorněním na možný postih obou stran v důsledku spáchání přestupku či trestného činu. **Doporučená zlatá věta:**

- „Váš vztah zjevně nefunguje. Měli byste hledat pomoc např. v rodinné poradně, krizovém centru, na lince důvěry apod. Jsme tu, protože rušíte noční klid.“

Příloha V.

Postup při vykázání dle § 44 a násl. zák. č. 273/2008 Sb.

Postup při vykázání dle § 44 a násl. zák. č. 273/2008 Sb.

Po příjezdu na místo

1. získat informace o situaci na místě (poškození bytu), chování osob, zranění, přítomnost nezletilých osob atd., tyto uvést následně v ÚZ o incidentu se znaky domácího násilí (DmN), **oddělit násilnou a ohroženou osobu** (pokud tím nedojde k ohrožení), zajistit dle potřeby lékařské ošetření, **ověřit totožnost přítomných osob, zjistit, zda násilná osoba obývá společné obydlí s ohroženou osobou**
2. získat informace k přítomnosti znaků DmN
3. rozhodnout o dalším opatření (předvolání k podání vysvětlení / zajištění / zadržení / vykázání / záchytka / odkaz na jiné organizace) - zvážit zejména:
 - aktuální situaci na místě (intenzita útoku, jeho průběh dle zjištěných poznatků, míra agresivity NO, alkohol)
 - tendence k absolutní sociální izolaci ohrožené osoby, znemožnění uspokojování základních potřeb, ničení věcí ohrožené osoby
 - předchozí výjezdy (počet, zjištěné skutečnosti, výsledek)
 - informace získané k násilné historii z jiných zdrojů (intenzita předchozích útoků a jejich frekvence)
 - míru rizika dalšího útoku pro ohroženou osobu po odjezdu PČR z hlediska
 - ☐ vyhodnocení SARA DN
 - ☐ nebezpečnosti násilné osoby a rizika eskalace dle vlastního posouzení

4. posoudit naplnění podmínek pro vykázání

POLICISTA SE ROZHODNE PROVÉST VYKÁZÁNÍ

5. zajistit přítomnost nezúčastněné osoby (není nutné, hrozí-li prodlení, např. v noci, pokud by zůstal 1 policista v obydlí sám s ohroženou a násilnou osobou a vzniklo tak nebezpečí - nutno následně zdůvodnit do ÚZ)
6. vypsát potvrzení o vykázání dle vzoru ZP PP 200/2008 a předat jej oproti podpisu násilné i ohrožené osobě (+ 1 podepsaný výtisk do spisu)
7. předat oproti podpisu poučení vykázané a ohrožené osobě
8. vyzvat násilnou osobu, aby odevzdala klíče, převzetí poznamenat do potvrzení o vykázání
9. pokud vykázaná osoba nesouhlasí s vykázáním, poskytnout možnosti podat námitky
 - a) ústně na místě - poznamenat do potvrzení o vykázání (lze na samostatný papír)
 - b) písemně do 3 dnů od převzetí potvrzení o vykázání u vedoucího místné příslušného územního odboru
10. poskytnout ohrožené osobě informace o místech pomoci, např. prostřednictvím letáku
11. vyzvat násilnou osobu, aby si vzala věci osobní potřeby (hygienické potřeby, oděvy, léky a zdravotnické pomůcky, mobil, osobní cennosti a dokumenty), k tomu stanovit přiměřenou dobu (max. 30 minut – čas potřebný ke sbalení zavazadla na kratší dovolenou) a opustila neprodleně obydlí
 - odmítne-li násilná osoba opustit obydlí, popř. nedůvodně protahuje svůj pobyt – upozornit ji na možnost donucení za použití donucovacích prostředků a zajištění osoby k prosazení vykázání
 - pokud ani pak násilná osoba neuposlechne výzvy, vést ji za použití donucovacích prostředků (+ hrozí-li nerespektování vykázání a snaha o návrat, zajištění násilné osoby - § 26/1 písm. f)
12. předat vykázané osobě seznam ubytovacích zařízení
13. není-li vykázaná osoba vykázání přítomna v místě vykázání, zjistit místo jejího možného výskytu k předání poučení o jejích právech a povinnostech a potvrzení o vykázání
14. o vykázání ihned informovat dozorčí službu, která
 - a) ihned vloží informace o vykázání do IS ETR pod samostatné č. j., pod kterým bude veden spisový materiál
 - b) informuje o vykázání operační středisko
15. v případě existence námitek informovat bezodkladně vedoucího územního odboru vnější služby
 - a) v pracovní době cestou dozorčí služby či svého přímého nadřízeného
 - b) mimo pracovní dobu cestou operačního střediska
16. pokud vykázáním ohrožen provoz objektu nebo znemožněn výkon zaměstnání – bezodkladně vyrozumět příslušné osoby (provozovatel objektu, zaměstnavatel) za účelem přijetí opatření

Na útvaru

zašle

o vykázání

17. vyhotovit pod příslušným č. j. v IS ETR úřední záznam o incidentu se znaky DmN,
18. tento úřední záznam doručit (nejlépe faxem) do 24 hodin od vstupu do obydlí
 - na příslušné intervenční centrum,
 - na příslušný okresní soud
 - na příslušný OSPOD, pokud žije v rodině nezletilá osoba
19. uložit klíče do zapečetěné obálky opatřené číslem jednacím

Příloha VI.

SARA DN

SARA DN

Pomůcka pro policisty
při hodnocení a řízení rizika
domácího násilí

SARA je mezinárodně platné označení metody, které vzniklo spojením začátečních písmen názvu metody v anglickém jazyce: Spousal Assault Risk Assessment. Autoři metody: P. Randall Kropp a Stehen D. Hart (Kanada) a Henrik Belfrage (Švédsko). Distribuuje ProActive Resolutions Inc.

SARA DN je verze, kterou pro ČR se souhlasem a ve spolupráci s autory metody SARA adaptoval Bílý kruh bezpečí, z.s. Adaptace pro ČR byla schválena autory metody, kteří pro její šíření vyškolili lektory Bílého kruhu bezpečí. Použití metody v praxi musí předcházet proškolení, který organizuje Policejní prezidium ČR.

DOMÁCÍ NÁSILÍ

Domácí násilí (dále jen DN) je především fyzické, psychické nebo sexuální násilí, ke kterému dochází mezi blízkými osobami. O domácí násilí se jedná vždy, pokud jsou přítomny všechny následující znaky.

KLÍČOVÉ ZNAKY DN

1. **PŘÍTOMNOST PROJEVŮ NÁSILÍ**
2. **OPAKOVÁNÍ A DLOUHODOBOST** – z jednoho útoku jakéhokoli charakteru ještě nelze určit, zda jde o domácí násilí. Může to však být jeho začátek. *Ptejte se na minulé incidenty, na předešlé zákroky PCR, na úrazy apod.*
3. **JASNÉ A NEZPOCHYBNITELNÉ ROZDĚLENÍ ROLE** na ohroženou a násilnou osobu – domácí násilím nejsou vzájemně napadání, hádky, rvačky, spory, kde je rovné nebo střídavě postavení stran incidentu. *Ptejte se, kdo je ohrožen a kdo ubližuje.*

Podpurným znakem DN je **ESKALACE** – domácí násilí se stupňuje od útoku proti lidské důstojnosti k fyzickým útokům až k závažným trestným činům ohrožujícím zdraví a život. *Ptejte se, jak často se incidenty opakují a zda roste intenzita útoků či výhrůžek.*

SOUBOR RIZIKOVÝCH FAKTORŮ KE ZJIŠTĚNÍ HROZBY BUDOUCÍHO DN

V případě, že na místě zákroku identifikujete situaci jako domácí násilí, doporučujeme vám položit následující katalog 15 otázek. Ty pomohou vám i ohroženým osobám uvědomit si reálné riziko současného a budoucího ohrožení. Zdrojem informací, tj. osobami, které na otázky odpoví, mohou být ohrožená osoba, oznamovatel (např. sousedé), ale i násilná osoba.

Otázky jsou orientačním vodítkem a slouží k rychlému a správnému rozhodnutí policistů o dalším postupu. Otázky pokládejte nejenom v souvislosti s aktuálním incidentem. Zajímají se také o incidenty předchozí, protože domácí násilí je násilím na pokračování.

K vyhodnocení budoucího možného rizika DN použijte vlastní úvahu. Zvažte další kroky a opatření. Ze škály možných opatření zvolte vždy takové, které bude s přihlédnutím ke konkrétní situaci maximálně bezpečné pro ohroženou osobu.

Například:

- předejte ohrožené osobě kontakt na bezplatnou nonstop Linku pomoci obětem 116 006
- doporučte azylové zařízení nebo jiné bezpečné místo
- poučte ohroženou osobu o bezpečnostním plánu
- přivolejte další policisty
- zvažte „vykázání“ násilné osoby
- zvažte opatření podle trestního řádu nebo zákona o PCR

Linka pomoci obětem 116 006
www.bkb.cz

BÍLÝ
KRUH
BEZPEČÍ

SARA DN

3x5 otázek na rizikové faktory

ODDÍL 1 – NÁSILÍ VE VZTAHU K BLÍZKÉ OSOBE

- 1) **Dopouští se násilná osoba fyzického nebo sexuálního násilí?**
– např. napadání a znásilnění, pokusy o ně, použití zbraní
- 2) **Vyhrožuje závažným násilím, sděluje své násilné úmysly?**
– např. vyjadřuje vražedné nebo agresivní myšlenky, plány, ničí oblíbené věci ohrožené osoby
- 3) **Dochází ke stupňování fyzického/sexuálního násilí nebo výhrůžek a úmyslů ze strany násilné osoby?**
– např. zvyšuje se krutost, četnost nebo různorodost násilných činů, výhrůžek nebo úmyslů
- 4) **Porušuje násilná osoba příkazy soudu a jiná institucionální nařízení?**
– např. podmínky kauce, zkušební doby, podmíněného propuštění, trestu zákazu pobytu, společenské záruky, probace aj.
- 5) **Má násilná osoba názory a postoje, které schvalují násilí?**
– např. vyznává a omlouvá zneužívání moci a různé formy násilí, trpí značnou žárlivostí, má potřebu ovládat blízké osoby, zlehčuje nebo popírá DN

ODDÍL 2 – OBECNÉ SKLONY NÁSILNÉ OSOBY K NÁSILÍ

- 1) **Dopouští se obecné kriminality?**
– jedná násilná osoba antisociálně na veřejnosti (tj. mimo domácí násilí), existují informace o takovém chování, je držitelem zbraně
- 2) **Jsou informace o problémech v předchozích vztazích?**
– měla násilná osoba problém vytvořit a udržet dlouhodobý důvěrný vztah (opakované opouštění partnera, násilí ve vztahu)
- 3) **Má násilná osoba pracovní nebo finanční problémy?**
– např. dlouhodobé problémy se zaměstnáním, výrazné finanční obtíže
- 4) **Má násilná osoba problémy s toxikomanii a jinými závislostmi?**
– např. problémy spojené s užíváním nelegálních drog, alkoholu nebo předepsaných léků, s hráčskou závislostí např. na automatech
- 5) **Má násilná osoba problémy v oblasti duševního zdraví?**
– např. evidentní známky narušení kontaktu s realitou, extrémní chování vybočující mimo normu

ODDÍL 3 – ZRANITELNOST OHROŽENÉ OSOBY

- 1) **Chová se rozporuplně ve vztahu k násilné osobě?**
– přestože se chce od násilné osoby odpoutat, udržuje s ní pravidelné nebo nepravidelné kontakty, popírá a omlouvá akce násilníka, svaluje vinu na sebe
- 2) **Má z násilné osoby extrémní strach?**
– tzn. hladina strachu má výrazný vliv na její sebeobranu chování, strach ohroženou osobu traumatizuje a ochromuje její jednání
- 3) **Ví si rady se zajištěním svého bezpečí?**
– riziko je velké, pokud ohrožená osoba neví, kde a jak může hledat pomoc, není schopna zajistit své bezpečí, nezná svá práva, má malé nebo žádné kontakty s přáteli a s původní rodinou
- 4) **Existují objektivní překážky, které jí brání v zajištění svého bezpečí (nejenom v místě bydliště, ale i v zaměstnání)?**
– např. místa bydliště a zaměstnání nezaručují bezpečí, chybí podpora od jiných osob, zdroje pomoci nejsou rychle a lehce dosažitelné, existuje problém s dopravní obslužností
- 5) **Má ohrožená osoba vážné osobní problémy?**
– např. problémy se zaměstnáním, s financemi, problémy právního rázu, mentální problémy, problémy se závislostmi

Copyright © 2005 P. R. Kropp, S. D. Hart & H. Belfrage
– Copyright © 2016 Bílý kruh bezpečí, z.s., 3. vydání.

Kopírování, reprodukce a opětovný přenos jakýmkoli způsobem jsou zakázány mezinárodním právem.

BÍLÝ
KRUH
BEZPEČÍ

ABSTRAKT

KUČERA, Ondřej. *Připravenost českokrumlovských policistů na řešení domácího násilí*. České Budějovice 2022. Bakalářská práce. Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích. Teologická fakulta. Katedra sociální a charitativní práce. Vedoucí práce V. Zvánovcová.

Klíčová slova: Domácí násilí, Policie České republiky, vykazání, příprava a vzdělávání policistů.

Práce se zabývá připraveností českokrumlovských policistů na řešení domácího násilí, tedy znalostí pojmů a policejních metodik v oblasti domácího násilí, institutu vykazání a vnitřních pomůcek policie. Dále dostupností a frekvencí školení posilujících odbornost a suverénnost policistů při výjezdech na události nesoucí znaky domácího násilí. Teoretická část vymezuje fenomén domácího násilí, a sice jeho charakteristické projevy, dopady na životní situaci obětí a možnosti pomoci. Dále objasňuje činnost, ústřední normy, interní akty a nástroje Policie ČR k řešení případů domácího násilí. Praktická část ověřuje a porovnává zjištěné skutečnosti s výsledky kvalitativního výzkumného šetření, které proběhlo mezi policisty obvodních oddělení českokrumlovské policie.

ABSTRACT

Preparedness of Český Krumlov police officers to deal with domestic violence

Keywords: Domestic violence, Police of the Czech Republic, eviction, training and education of police officers.

The thesis deals with the readiness of Český Krumlov police officers to deal with domestic violence, i.e. their knowledge of concepts and police methodologies in the field of domestic violence, the institute of eviction and internal police tools. Furthermore, the availability and frequency of training to strengthen the expertise and sovereignty of police officers when responding to incidents of domestic violence. The theoretical part defines the phenomenon of domestic violence, namely its characteristic manifestations, its impact on the life situation of victims and the possibilities of assistance. It also explains the activities, central norms, internal acts and tools of the Police of the Czech Republic for dealing with cases of domestic violence. The practical part verifies and compares the findings with the results of A qualitative research survey conducted among police officers of the district departments of the Český Krumlov Police.